

Kulturizglītības darbs jaunajā piecgadē

Partijas XIX kongresa direktīvu projekts, ko visa padomju tauta uzņēma ar vislielāko prieku, paver jaunas grandiozas perspektīvas mūsu lielās Dzimtenes attīstībai, paredz darbaļaužu materialās labklājības nematīgu kāpinājumu, visu PSRS tautu saturā socialistiskās un formā nacionālās kultūras tālāku uzplaukumu.

Partijas XIX kongresa direktīvu projekts par piekto piecgadu plānu paredz piecos gadus — no 1951. līdz 1955. gadam — palielināt kapitālieguldījumu apjomu veselības aizsardzības, izglītības, zinātnes un kulturizglītības jēstāžu attīstībai, salīdzinot ar iepriekšējo piecgadi, apmēram par 50 procentiem, paredz paplašināt 1955. gadā, salīdzinot ar 1950. gadu, masu bibliotēku tīklu ne mazāk kā par 30 procentiem un klubu tīklu — par 15 procentiem, uzlabojot to darbu iedzīvotāju apkalpošanā.

Partijas un padomju valdības gādības rezultātā nodrošināts asģnējumu nematīgs pieaugums kulturizglītības darbam un kulturizglītības iestāžu tīklam mūsu republikā: pēckara laikā kulturizglītības darbam atvēlēto līdzekļu kopapjoms līdz 1952. gadam palielinājies 3 reizes, bet kulturizglītības iestāžu tīkls izaudzis gandrīz 4 reizes. Nodota lietošanā atjaunotā «Academla Petrina» pils Jelgavā, kurā iekārtots Jelgavas novada pētniecības muzejs un Jelgavas zinātniskā bibliotēka, uzcelta un atjaunota ierindā rajona Kultūras nama jaunā ēka Vilņanos. Ceļ rajonu Kultūras namus Aucē un Pļaviņās.

Mūsu zemes kultūras tālāku uzplaukuma, kulturizglītības darba

pāpīašināšanas un uzlabošanas jaunās milzu iespējas ir vēl viena spilgta liecība par to, ka partija un padomju valdība nenogurstoši cīnās un gādā, lai būtu izpildīts biedra Staļina izvirzītais vēsturiskais uzdevums — padarīt visus strādniekus un visus zemniekus par kultūraliem un izglīto tiem ļaudīm.

Republikas kulturizglītības iestāžu darbinieki, gandrīz simt tūkstoš cilvēku lielais mākslinieciskās pašdarbības dalībnieku pulks, turpat pusmiljonu cilvēku lielā bibliotēku lasītāju saime no visas sirds pateicas mūsu zemes lielajai komunistu partijai, darbaļaužu dižajam vadonim un skolotājam biedram Staļinam par lielo gādību un rūpēm, kas veltītas darbaļaužu materialās labklājības un kultūras līmeņa nematīgai tālākai celšanai. Iekļāvušies republikas kulturizglītības iestāžu skatē par godu partijas XIX kongresam un Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas XXXV gadadienai, Padomju Latvijas kulturizglītības darbinieki tiks lietā visus savus spēkus un zināšanas, lai plaši diendienā izskaidrotu darbaļaudīm komunistiskās partijas diženos plānus, aktīvi piedalīties cīņā par PSRS ekonomiskās vareības jaunu neredzētu kāpinājumu, par padomju tautu kultūras tālāku uzplaukumu, par komunisma uzvaru.

J. Meļa,

Latvijas PSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Latvijas PSR Ministru Padomes Kultūras un izglītības iestāžu komitejas priekšsēdētājs

Padomju cilvēkam — skaistas celtnes

Cildena lieluma pilnas ir šīs mūsu dzīves dienas, kad partija un visa padomju tauta gatavojas Vissavienības Komunistiskās (boļševiku) partijas XIX kongresam.

Publicētajā kongresa direktīvu projektā par jauno piecgades plānu katrā rindinā, katrs skaistās pauz socialistiskās Dzimtenes pieaugušo vareību un nematīgu tautas labklājības un kultūras augšupeju — gādību par padomju cilvēku.

Jaunās piecgades projekts paver brīnišķīgas perspektīvas — plaši, goda pilni uzdevumi veicami arī arhitektūras un celtniecības darbiniekiem. Apmēram divas reizes vairāk, salīdzinot ar pagājušo piecgadi, tiks palielināti valsts izdevumi dzīvojamu ēku celtniecībai. Pilsētās un strādnieku ciematos paredzēts uzcelt 105 miljoni kvadrātmētru jaunas dzīvojamās platības. Kā galveno uzdevumu direktīvu projekts pasvītrot celtniecības industrijas tālāku attīstību un industrializācijas metožu ieviešanu celtniecībā.

Arhitektiem un celtniekiem jābūt galaviem prasmīgi, augstā profesionālā līmenī, pielietojot tās milzīgās tehniskās iespējas, kādas valsts nodod mūsu rīcībā, veikt šos uzdevumus.

Bāka, kas apgaismo ceļu

Katrs komunistiskās partijas kongress ir gigantiska robežzīme mūsu Dzimtenes vēsturē. Un ne tikai mūsu Dzimtenes vēsturē vien — kongresa lēmumiem vienmēr ir izcila vēsturiska nozīme visas pasaules mērogā. Tie ir bākas, kas apgaismo ceļu nākotnē. Tāda bāka mūsu acu priekšā ir arī partijas XIX kongress, kuram patlaban kā visas tautas svētkiem gatavojas padomju sabiedrība.

Strādnieki fabrikās un rūpnīcās, kolchozu zemnieki ciemos, inteliģence — visi, itin visi cenšas atzīmēt XIX kongresu ar jauniem veiktumiem, jauniem sasniegumiem par slavu Dzimtenei, par slavu partijai, par slavu Staļinam. Jaunas izrādes, jaunas gleznas, jaunas dziesmas un simfonijas — tāds ir mākslas darbinieku sniegums kongresam.

Un kā gan mēs varētu palikt mala, kad mūsu acu priekšā atklājas grandiozā, aizraujošā, visai tautai veicama celtniecības ainava, saskaņā ar plāniem, kas atspoguļoti Kongresa direktīvu projektā! Tajā minētie skaistie skati kā visatvērtošākā muzika, modina ikvienā dzīļu prieku un pateicību.

Ja direktīvu projekts par piekto piecgadu plānu modina ikvienā no mums lepnumu un pateicību, tad partijas grozīto Statutu projekts mums, māksliniekiem, ir dokuments, kas dod atslēgu mūsu tiešo jaunrades uzdevumu izpīršanai. Jaunajos Statutos būs atspoguļota jaunā cilvēka — komunisma celtnieka morālā seja.

Sevišķi nozīmīgi, mums šķiet, ir punkti par kritiku un paškritiku. Tur

Direktīvu projekts satur tiešu norādījumu uzlabot celtniecības projektēšanu, saīsināt projektēšanas termiņus un laikus nodrošināt celtniecību ar projektiem un tām, plaši ieviešot tipveida projektēšanu. Šie svarīgie partijas norādījumi dod noteiktu virzienu Padomju Latvijas arhitektu kolektīvam turpmākajā jaunrades darbā.

Republikas arhitekti jau tagad strādā pie to celtnu projektiem, kuras nedos padomju cilvēku lietošanai tuvāko gadu laikā. Tāds ir projekts pirmajai augstbūvei mūsu republikā — Kolchoznieku namam Rīgā, apgabalu izpildkomiteju Padomju namiem Liepājā un Daugavpilī, tipa projekti dzīvojamām ēkām, rūpniecības ēkām, kā arī pilsētu un kolchozu centru jaunceltnēm.

Apzinādamies priekšā stāvošā jaunrades uzdevuma svarīgumu, arhitektu kolektīvs nenogurstoši strādā, lai padziļinātu savas idejiski-politiskās un profesionālās zināšanas.

Arch. K. Plūksne,

Latvijas Padomju arhitektu savienības atbildīgais sekretārs

nav ko slēpt — mākslas darbinieku vidū bieži iznāk sadurties ar gadījumiem, kad mēs slimīgi reaģējam uz kritiku. Gadās tā, ka mēs nevis cenšamies tikt pie skaidrības par iemesliem, kas likuši atskanēt šai kritikai, kura lielam lielo tiesu ir dibināta un taisnīga, bet gan sākam meklēt kaut kādus apsleptus motīvus, ja tā varētu teikt — «zemtekstus». Tajā laikā, kad būtu vajadzējis enerģiski stāties pie darba, lai novērstu visus trūkumus.

Latvijas PSR Valsts Krievu Dramas teātri savā laikā pamatoti kritizēja sabiedrība un prese. Man personīgi šī kritika ļāvuši nākt pie secinājuma, ka vajag strādāt labāk, daudz labāk, sīki un rūpīgi noskaidrojot, kādi iemesli likuši rasties trūkumiem, vajag bez žēlastības, uz visatkrāko izskaut tos. Vienīgi tā var atbildēt uz kritiku, — tieši to prasa no mums partijas grozīto Statutu projekts. Kāds gan būs labums no tā, ja mēs uz skatuves tēlosim lieliskus, mūsu lielā laukmeta cēnīgus cilvēkus, bet paši savā ikdienas daiļrades praksē būsim mīļpilsoni? Padomju mākslinieks ar to jau arī izceļas, ka viņš ir aktīvs un tiešs komunisma celtniecības līdzdalībnieks ar visām savām domām un darbēm. Un, ja mēs gribam būt šā lielā laukmeta cēnīgi, kurā mums ir lemta laime dzīvot, mums dziļi jāpārdomā un jāizprot ievērojamie vēsturiskie dokumenti — partijas XIX kongresa materiāli.

J. Jurovskis,

Latvijas PSR Tautas mākslinieks, Staļina premijas laureāts

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

28. SEPTEBRĪ

Nr. 39 (402)

Latvijas K(b)P Centralās Komitejas pārskata ziņojums

LK(b)P CK sekretara biedra J. KALNBĒRZIŅA referāts Latvijas Komunistiskās (boļševiku) partijas XII kongresā 1952. gada 20. septembrī

Biedri! Latvijas K(b)P XII kongress notiek ievērojamajā laikā, kad visu padomju zemi ir aptvēris jauns, varens politiska un darba kāpinājuma vilnis, ko izraisījis paziņojums par Padomju Savienības Komunistiskās partijas XIX kongresa sasaukšanu.

Partijas devīnpadsmitais kongress rezumēs padomju tautas vēsturiskās uzvaras, kas izcīnītas Komunistiskās partijas vadībā, lielā vadonā un skolotāja biedra Staļina vadībā.

Partijas XIX kongresa direktīvu projekts par PSRS attīstības piekto piecgadu plānu 1951.—1955. gadam un grozīto Partijas statutu teksta projekts, kas publicēti presē, paver mūsu partijai un padomju tautai lieliskas perspektīvas tālākā ceļā uz komunismu.

„Tagad Padomju Savienības Komunistiskās partijas galvenie uzdevumi, — teikts grozīto Partijas statutu projektā, — ir uzcelt komunistisko sabiedrību, pakāpeniski pārejot no socialisma uz komunismu, nematīgi celt sabiedrības materialo un kultūras līmeni, audzināt sabiedrības locekļus internacionalisma un brālīgu sakaru nodibināšanas garā ar visu zemju darbaļaudīm, visnotāl stiprināt Padomju Dzimtenes aktīvo aizsardzību pret tās ienaidnieku agresīvo rīcību“.

Jaunais piecgadu plāns no jauna demonstrē visai pasaulei diženo ģenīnisma ideju uzvaru, socialistiskās saimniecības sistēmas radikālās priekšrocības, salīdzinot ar kapitalistisko sistēmu. Socialistiskās saimniecības sistēmas varens spēks sevišķi spilgti izpaužas staļiniskā dabas pārveidošanas plāna realizēšanā, lielo komunisma celtnu celtniecībā pie Volgas, Donas, Dņepras un Amudžas, Lielo komunisma celtnu pirmdzimtais — Vladimira Iljiča Leņina vārdā nosauktais Volgas-Donas kuģniecības kanāls jau ir stājies ierindā.

Piektā piecgadu plāna direktīvu projektā liela vieta ierādīta mūsu republikas ekonomikas un kultūras tālākai attīstībai. Tas ir jauns, spilgts apliecinājums biedra Staļina gādībai par Padomju Latvijas tālāko uzplaukumu. Tas uzliek mums sevišķu atbildību par mums izvirzīto svarīgo saimnieciski politisko uzdevumu izpildes organizēšanu.

Padomju valsts vēsturiskās uzvaras ārkārtīgi ietekmē starptautiskās dzīves attīstību. Padomju Savienība cīnās par mieru, vadot vareno demokrātijas un socialisma nometni. Balstoties uz PSRS brālīgo palīdzību, vispusīgo atbalstu un bagātīgo pieredzi, jaunu dzīvi cel miljoni cilvēku Eiropā un Azijā. Polijas, Čehoslovākijas, Bulgārijas, Rumānijas, Ungārijas un Albānijas tautas vēsturiski īsā laikā ir realizējušas radikālus revolucionārus un sociāli ekonomiskus pārveidojumus un sekmīgi cēļ socialisma pamatus. Ķīnas darbī laudis komunistiskās partijas vadībā

ir nostiprinājuši tautas demokrātiskās diktatūru savā zemē un sekmīgi cīnās par pilnīgu ekonomisku neatkarību no kapitalistiskās pasaules, par Ķīnas industrializāciju un kultūras kāpinājumu. Vācijas Demo-

karo Korejā. Bet virišķīgās korejiešu tautas varonīgā pretestība izjauc visus amerikāņu imperialistu plānus.

Gatavodamies izraisīt trešo pasaules karu, imperialisti Amerikas Savienotajās Valstīs, Anglijā, Francijā, Itālijā, Rietumvācijā pastiprina uzbrukumu darbaļaužu dzīves līmenim, nežēlīgi vajā progresīvos darbiniekus, no jauna rada fašistiskās organizācijas. Bet cīņai pret politiskās reakcijas pastiprināšanos un bruņošanās sacensību visās kapitalistiskajās valstīs ceļas plašas darbaļaužu masas. Aizvien vairāk pastiprinās komunistisko partiju ietekme, rodas aizvien vairāk aktīvu cīnītāju par mieru un demokrātiju.

Jaunā, piektā staļiniskā piecgade sekmēs vēl jo lielāku miera un demokrātijas spēku nostiprināšanos. Padomju ekonomikas mierīgā attīstība, ko paredz piecgadu plāns, ir gluži pretēja kapitalistisko valstu ekonomikai, kas attīstās tautas saimniecības militarizācijas virzienā un kas dod visaugstākās peļņas kapitalistiem un iedzen galīgā nabadzībā darbaļaudis.

Nav nekādu šaubu, ka Padomju Savienības tautas komunistiskās partijas, lielā vadonā, un skolotāja biedra Staļina pārbaudītajā vadībā ne tikai izpildīs, bet vēl pārsniegs jauno piecgadu plānu. Droša ķīla tam ir padomju cilvēku morālā politiskā vienība, tautu draudzība, dzīvinošais padomju patriotisms, lielais socialistiskās sacensības spēks, strādnieku, kolchoznieku un inteliģences vienprātīgā tieksme nosargāt mieru, nesatricināmā darbaļaužu griba uzcelt komunistisko sabiedrību. (Vētrāini aplausi.)

I Padomju Latvijas tautas saimniecības tālākā attīstība

RŪPNIECĪBA

Kopš Latvijas K(b)P XI kongresa, pateicoties VK(b)P Centralās Komitejas, Padomju Valdības un personīgi biedra Staļina, kā arī PSRS brālīgo tautu un visupirms lielās krievu tautas milzīgajai palīdzībai, Padomju Latvijas darbaļaudis komunistiskās partijas un lielā vadonā un skolotāja biedra Staļina vadībā ir panākuši republikas tautas saimniecības tālāku kāpinājumu.

Izpildījuši pagājušajā gadā visas republikas rūpniecības ražošanas plānu kopprodukcijā par 107 procentiem, Padomju Latvijas darbaļaudis 1952. gadā vēstulē padomju tautas vadonim biedram Staļinam uzņēmas jaunas saistības. Astoņu mēnešu plānu republikas rūpniecība izpildījusi kopprodukcijā par 105 procentiem. Kopprodukcijas apjoms 1952. gada astoņos mēnešos, salīdzinot ar to pašu periodu pagājušajā gadā, pieaudzis par 15,3 procentiem.

Ar uzviju izpildīti plāna uzdevumi tādos produkcijas veidos kā tērauds un velmējumi, superfosfāts, tvērējceltni, telefona stacijas un aparāti, velosipedi, kokvilnas, vilnas un lino audumi, zivju nozveja. Vairāk nekā desmit republikas uzņēmumu sekmīgi pilda goda pilnos staļinisko komunisma celtnu pasūtījumus.

Pārskata periodā republikas rūpniecība apguvusi vairāku jaunu ražošanu — ierīžu novākšanas mašīnas, metāla vagonus ar vilpotām sienām, celtnes, elektriskās apgaismošanas armatūru Maskavas augstceltnēm, jaunus plaša patēriņa priekšmetus.

Panākta ražojamās produkcijas kvalitātes manāma uzlabošanās, taupīgāk tiek izlietas izejvielas un materiāli. Daudzos uzņēmumos sekmīgi ieviesta darba mehanizācija, virkne ceļu pārkārtota darbam pēc plūsmas metodes un ražoju mon-

Latvijas K(b)P Centralās Komitejas pārskata ziņojums

LK(b)P CK sekretara biedra J. KALNBĒRZINA referāts Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas XII kongresā 1952. gada 20. septembrī

Turpinājums no 1. lappuses

tēšanai uz konveijera. Stachanovišu skaits ir pieaudzis līdz 69 tūkstošiem, bet triecienieku skaits — līdz 61 tūkstošim. Ražošanas novatoru skaits papildinājies ar Staļina premijas laureātiem — VEF inženieri b. Auziņu, Rīgas citronskaķes rūpnīcas darbiniekiem bb. Burņecku, Savicki, Kārklīnu, Paegli un Latvijas Valsts universitātes darbinieku b. Volvodu.

Pirmrindnieku pieredze plaši izplatās uzņēmumu strādnieku vidū. Tikai šāgada pirmajā pusgadā vien jaunākajām darba metodēm apmācīti vairāk par 20 tūkstošiem cilvēku. Sacensībā par teicamas kvalitātes produkcijas ražošanu piedalās vairāk nekā 4000 cechu un brigāžu. No tiem vairāk nekā puse jau izcīnījuši teicamas kvalitātes cechu (brigādes) nosaukumu.

Goda pilnais un atbildīgais kolektīvs stachanovišķā darba uzņēmuma nosaukums piešķirts Autoelektroaparātu rūpniecībai, rūpniecībai „Spēks”, Autotransporta kantorim Nr. 1, Daugavpils lokomotīvu depo. Pēc šā gada otrā ceturkšņa darba rezultātiem ministriju un VACP ceļojošais Sarkanais Karogs piešķirts Daugavpils depo, Tirdzniecības ministrijas autobāzei, otro vietu Vissavienības sacensībā ieguvušas fabrikas „Centība” un „Erglis” un rūpniecība „Varonis”, trešo vietu VEF.

Tomēr jāatzīst, ka rūpniecības darbā ir virkne nopietnu trūkumu.

Apmierinoties ar vidējiem rādītājiem, ko sasniedz uz labāko uzņēmumu rēķina, ministriju, galveno pārvalžu, trestu, partijas un padomju organu vadītāji nav nodrošinājuši rītmisku darbu un valsts plānu izpildi ik mēneša, ik ceturkšņa katrā uzņēmumā, katrā rūpniecības nozarē. Rezultātā daudzi uzņēmumi nav izpildījuši savus ražošanas plānus. To skaitā ir virkne lielu fabriku un uzņēmumu, piemēram, tādi kā Liepājas un Daugavpils lokomotīvu remonta rūpniecības (priekšnieki bb. Kužuchovs un Miloslavskis), Rīgas elektromāšīnu rūpniecība (bijušais direktors Bupins), Turbomehāniskā rūpniecība (direktors b. Antonovs), Rīgas kuģubūves un kuģu remonta rūpniecība (direktors b. Toporkovs), Liepājas koku un linoleja rūpniecība (direktors b. Popovs).

Daudzi ministriju, resoru un uzņēmumu vadītāji aizvien vēl pārkāpj valsts disciplīnu, nenodrošinot plāna izpildi pēc ražošanu veidiem, noteiktās nomenklatūras un sortimenta. Tas vispirms sakāms par ministriem b. Grāviti, b. Dodonkinu, b. Domburu, b. Vimbu un b. Augškapu.

Vietējās rūpniecības ministrija ne vienreiz vien pelnīti kritizēta par bezrūpīgo attieksmi pret lauku rajonu iedzīvotāju vajadzībām. Tomēr ministrs b. Domburs vēl joprojām ir ārkārtīgi gausis un neizdara rīgas kolchozu lauku darbaizdevību nepieciešamo izstrādājumu ražošanas organizēšanu un paplašināšanu, jauc plāna izpildi šķindeļu un pakuvu naglu, skārda, sedlīnieku un mūcīnieku izstrādājumu, mucu u.c. ražošanā.

Vieglās rūpniecības Galvenās pārvaldes priekšnieks b. Tarnovičs bezatbildīgi izturas pret svarīgāko plaša patēriņa preču (apavu, virsdrebju, trikotāžas izstrādājumu) kvalitātes celšanu, samierinās ar to, ka daudzi uzņēmumi sistematiski neizpilda produkcijas šķirtnības valsts plānu.

Latvijas K(b)P XI kongress prasīja, lai mēs koncentrētu uzmanību uz rūpniecības iekšējo rezervju vispusīgu izmantošanu republikas tautas saimniecības tālākam nemitīgam kāpinājumam. Sevišķi asi jautājums par iekšējo resursu izmantošanu ir izvirzīts partijas XIX kongresa direktīvu projektā par piekto piec gadu plānu.

Viena no svarīgākajām ražošanas rezervēm ir darba ražīguma tālāks pieaugums. Taču kaut gan šāgada pirmajā pusgadā darba ražīgums,

salīdzinot ar to pašu laiku pērn, ir palielinājies par 9,2 procentiem, plāna uzdevumu šai izšķirīgajā rādītājā mēs vēl neesam izpildījuši.

Partijas, arodbiedrību un komjaunatnes organizācijas nepietiekami audzina strādniekus, lai tie apzinīgi ieturētos pret darbu, pavajinājušas cīņu pret darba disciplīnas pārkāpumiem. Partijas organu pienākums pieprasīt, lai ministriju, resoru, uzņēmumu un būvju vadītāji izbeigtu nevalstisko attieksmi pret darba disciplīnas nostiprināšanu, uzsāktu stingru cīņu ar tās pārkāpējiem, pievērstu vairāk uzmanības strādnieku darba un sadzīves apstākļu tālākai uzlabošanai.

Partijas organizācijām jāuzskata cīņa par darba disciplīnas nostiprināšanu uzņēmumos, transportā un būvēs par vienu no svarīgākajiem saimnieciskajiem politiskajiem uzdevumiem.

Daudzu uzņēmumu saimnieciskās darbības analīze liecina, ka to administrācija un arodotorganizācijas vēl vāji cīnās ar nesaimnieciskumu. Daudzos uzņēmumos, to skaitā arī VEF, Vagonu rūpniecībā, kā arī mežu un papīra rūpniecības un būvmateriālu rūpniecības uzņēmumos vēl ir lieli zaudējumi brāķa dēļ. Uzdevums — neatlaidīgi realizēt visos saimnieciskās celtniecības iecirkņos, kā lielajos, tā arī mazajos, taupības režīmu, celt uzņēmumu rentabilitāti. Nepieciešams, lai finansu organi pastiprinātu kontroli ar rubli par saimniecisko plānu izpildi un taupības režīma ieviešanu.

Pilnīgi neciešama ir daudzu saimniecības vadītāju un partijas organizāciju nevēlīga ieturēšanās pret socialistiskā īpašuma sargāšanu. Vajadzīgās politiskās modrības trūkuma, bolševistisko principu pārkāpšana kadru komplektēšanā ir radījusi izšķērdēšanas un zādzības gadījumus vairākos republikas uzņēmumos. Šādi fakti konstatēti, piemēram, Rīgas gaļas un konservu kombinātā, Alus un bezalkoholisko dzērienu rūpniecības tresta uzņēmumos, zeķu fabrikā „Aurora”.

Republikas partijas organizācijai jāpastiprina cīņa par socialistiskā īpašuma aizsardzību.

Lieli trūkumi ir arī socialistiskās sacensības vadīšanā. Daži partijas, arodotorganizāciju un saimniecības vadītāji vēl aizvien nav izskauduši formālu ieturēšanos pret socialistisko sacensību, nepietiekami virza darbaizdevību iniciatīvu uz cīņu par kvalitatīvu rādītāju pacelšanu, nenodrošina ražošanu un darba organizēšanu jaunāko metožu plānveidīgu ieviešanu visos uzņēmumos.

Daudz formalisma socialistiskās sacensības organizēšanā ir Rīgas pilsētas uzņēmumos. Partijas Rīgas pilsētas komiteja nepietiekami cīnās ar šo lielo launumu, nevis konkrēti, bet tikai „vispār” vada socialistisko sacensību, gausi izlabo klūdas, ko pagājušajā gadā atzīmēja laikraksts „Pravda”, maz nodarbojas ar labākās pieredzes vispārināšanu rūpniecības darbā. Nav vēl liela pilsētas komitejas un citu partijas organu loma zinātnes un ražošanas radošās sadarbības organizēšanā. Kāpēc, piemēram, partijas komiteja VEF un partijas Molotova rajona komiteja vienaldzīgi ieturas pret to, ka elektroerozijas jautājumu izstrādāšanas kompleksā brigade, kas noorganizēta no VEF inženier-techniskajiem darbiniekiem un Latvijas Valsts universitātes un Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas zinātniskajiem darbiniekiem, līdz šim vēl nekā nav sevi parādījuši? Arī mūsu republikas Zinātņu akadēmijas un augstskolu vadītājiem nav vajadzīgās neatlaidības un operativitātes, ieviešot ražošanā zinātnisko pētījumu rezultātus.

Partijas organizāciju uzdevums — likvidēt trūkumus socialistiskās sacensības organizēšanā, plašāk izvērst masu politisko darbu darbaizdevību vidū, nodrošināt iespējas socialistiskās sacensības rezultātu plašai izziņošanai, popularizēt labāko pieredzi un visnotaļ atbalstīt masu radošo

iniciatīvu, zinātnes darbinieku radošo sadarbību ar ražošanas darbiniekiem.

Liela perspektīva mums paveras piektajā piec gadē elektromāšīnu būvniecības, darbagāļu būvniecības un kuģubūvniecības tālākajā attīstībā. Ļoti svarīga nozīme Padomju Latvijas tālākajā industrializācijā ir partijas XIX kongresa direktīvu projektā paredzētajai elektroenerģijas izstrādes palielināšanai mūsu republikā apmēram 2—2,5 reizes. Rīgas pilsētas partijas organizācijas kaujas uzdevums ir nodrošināt, lai savlaikus tiktu nodota ekspluatācijā Rīgas TEC, kuras celtniecība paredzēta šai piec gadē.

Pašreizē kūrāras īpatnības republikas kopējā kurināmā bilancē nepārsniedz 18 procentus. Tas it nemaz neapmierina rūpniecības pieaugušās prasības pēc vietējā kurināmā. Katrā ziņā nepieciešams tuvaikājos divos trijos gados ievērojami palielināt kūdras iegūvi, paplašināt un rekonstruēt kūdras ieguves uzņēmumus.

Ne mazāk svarīgi uzdevumi mums veicami, lai attīstītu vietējo un kooperatīvo rūpniecību, kā arī tās Vissavienības un republikaniskās rūpniecības nozares, kas pilnīgi vai arī daļai bāzējas uz vietējām izejvielām, piemēram, pārtikas, gaļas un piena, kā arī vieglās rūpniecības. Jaunajā piec gadē zivju nozvejai mūsu republikā jāpieaug ne mazāk kā par 80 procentiem, salīdzinot ar ceturktās piec gades līmeni. Tādēļ nepieciešams enerģiskāk apgūt iekšējos ūdeņus, uzlabot traļu flotes izmantošanu, intensīvāk ieviest jaunākās zvejas metodes.

Lai sekmīgi veiktu republikas rūpniecības izvirzītos uzdevumus, radikāli jāuzlabo rūpniecības vadīšanas stils. Latvijas K(b)P XI kongress asi kritizēja trūkumus vairāku ministriju un resoru vadībā pār fabrikām un rūpniecībām. Tomēr Vieglās rūpniecības ministrijas vadītāji nav izdarījuši vajadzīgos secinājumus no kongresa lēmumiem un tikuši pelnīti kritizēti partijas rajonu, pilsētu un apgabalu konferencēs. Vietējās rūpniecības ministrija pavirši vadīja A. S. Popova vārdā nosaukto Rīgas radiatoru rūpniecības darbu sprīdzi tikai pēc tās bijušo vadītāju ziņojumiem, bet pati neiedziļinājās rūpniecības darbā. Tas radīja lielas kļūmes vienā no lielākajiem republikas uzņēmumiem.

Trūkumi rūpniecības uzņēmumu darbā ievērojamā mērā izskaidrojami ar lielajiem trūkumiem partijas un padomju organu darbā ar vadošajiem kadriem un ar inženier-technisko darbinieku neapmierinošo sagatavošanu, jo sevišķi tekstilrūpniecībai, mašīnbūves un gaļas un piena rūpniecībai, kā arī vietējās un kooperatīvās rūpniecības sistēmai.

Latvijas K(b)P pēdējā laikā ir atklājuši kadru izvēles un izvietojanas bolševistisko principu rupjas pārkāpšanas gadījumus ražošanas kooperācijas sistēmā. Ražošanas kooperācijas republikaniskās padomes un tās savienību vadītāji piesārņojuši ražošanas arteļus ar šķiriski svešiem elementiem un buržuaziskajiem nacionalistiem.

Nav nejaušība, ka daudzi arteļi neizpilda plānu, nedod produkciju pēc noteiktajām šķirnēm. Arteļos vēl bieži sastopami izšķērdēšanas un piesavināšanās gadījumi.

Līdzīgi trūkumi darbā ar kadriem atklāti šā gada sākumā arī Gaļas un piena rūpniecības ministrijas sistēmā, tomēr ministrs b. Grāvītis vēl nekādā veidā nav izdarījis vajadzīgos secinājumus no Latvijas K(b)P CK biroja lēmuma un nav nodrošinājis radikālu uzlabojumu darbā ar kadriem.

Partijas apgabalu, pilsētu, rajonu komitejas, kā arī Latvijas K(b)P CK mašīnbūves, vieglās, smagās un zivju rūpniecības nodaļas vēl nepietiekami iedziļinās atsevišķu rūpniecības nozaru darbā, nepievērš vajadzīgo uzmanību, lai uzlabotu darbu ar kadriem, izvirzītu jaunus spējīgus darbiniekus. Uzdevums ir visātrākajā laikā likvidēt nopietnos trū-

kumus partijas vadībā pār rūpniecību. Partijas pirmorganizācijām enerģiskāk jācīnās, lai panāktu to uzdevumu izpildi, kuri izvirzīti partijas XIX kongresa direktīvu projektā par piekto piec gadu plānu, un pamatīgāk jākontrolē uzņēmumu administrāciju darbs. Ar sevišķu uzmanību jācīnās, lai ražošanu paplašinātu, izmantojot iekšējās rezerves, ievērotu taupības režīmu, samazinātu pašizmaksu un realizētu saimniecisko aprēķinu.

CELTNIECĪBA

Liela bažas rada kapitalās celtniecības plāna izpildes gaita. Šā gada septiņos mēnešos apgūti tikai 46,8 procenti celtniecībai assignēto līdzekļu.

Meža, vieglās, zivju, pārtikas, gaļas un piena rūpniecības un komunālās saimniecības ministrijas, kā arī Latvijas dzelzceļa pārvaldes vadītāji, kaut gan viņi tika asi kritizēti Latvijas K(b)P XI kongresā, joprojām slikti kontrolē celtniecības gaitu, uztic šo ļoti svarīgo iecirkni otras pakāpes personām, vāji cīnās par celtniecības palētināšanu, par būvdarbu mehanizāciju, par būvstrādnieku sadzīves apstākļu uzlabošanu.

Neapmierinoši strādā daudzas celtniecības organizācijas. Kapitalās celtniecības gaitu kavē arī projektēšanas organizāciju un Valsts plāna komisijas ekspertīzes nodaļas neapmierinošais darbs.

Paātrināt celtniecības tempus, paugstināt būvdarbu mehanizācijas līmeni, radīt pastāvīgus būvstrādnieku kadrus, paugstināt viņu darba ražīgumu, pazemināt celtniecības pašizmaksu — tāds ir uzdevums.

TRANSPORTS UN SAKARI

Pārskata periodā turpinājās visu transporta veidu attīstība. Republikas transports papildinājies ar jauniem vagoniem, elektrovilcieniem, pasažieru motorkuģiem, autobusiem, smagām un vieglām automašīnām. Dzelzceļa transporta kravas apgrozība 1952. gadā, salīdzinot ar pagājušo gadu, palielinājusies par 13%, upju transporta — par 11%, autotransporta — par 20%. Pasažieru pārvadāšana ar piepilsētas vilcieniem, upju un autotransportu pieaugusi par 20%. Transporta darbinieki godam veic savas saistības, kuras viņi uzņēmušies vēstulē biedram Staļinam.

Republikas sakarnieki ir izstrādājuši un ieviešu praksē jaunu lauku apvidu radiofizēšanas metodi, izmantojot telefona vadus, kas dod iespēju tagad ievērojami pārvirzīt uz priekšu radiofizēšanu. Republikas radiofizēšanas 8 mēnešu plāns izpildīts par 120%, bet lauku radiofizēšana — par 150%.

Tomēr ne visos transporta iecirkņos mums ir apmierinoši rezultāti. Uz Latvijas dzelzceļa vāji izpilda Valdības dekretu par darba disciplīnas nostiprināšanu un darbu bez avarijām. Slikti strādā Latvijas jūras kuģniecība, kura neizpilda valsts plānu. Liela darba ražīguma celšanas rezerves paliek neizmantotas autotransportā.

Partijas apgabalu, pilsētu un rajonu komitejām jāpaugstina prasības pret transporta organizāciju vadītājiem, jāuzlabo partijas politiskā darba vadīšana transportā, jāorganizē šis darbs diferencēti, ievērojot katras transporta nozares īpatnības, un laikus jāpalīdz atpaliēkošiem transporta uzņēmumiem. Nepieciešams panākt, lai visi transporta veidi strādātu precīzi un bez avarijām.

Jūras transportā mūsu pienākums saskapā ar direktīvu projektu par piekto piec gadu plānu nodrošināt tālāku attīstību, veikt Rīgas ostas paplašināšanu. Neatlaidīgāk jārisina jautājumi, kas saistīti ar flotes tehniskā stāvokļa uzlabošanu un tās paplašināšanu ar jauniem kuģiem, jāpanāk kuģu remonta kvalitātes celšanās un kuģu remonta ievērojama paātrināšana.

Nepieciešams radikāli uzlabot automašīnu izmantošanu, turpināt autosaimniecību tālāku palielināšanu.

noorganizēt centralizētu kravu pārvadāšanu, pabeigt autoremonta rūpniecību celšanu un paplašināt automašīnu tehniskās apkalpošanas staciju tīklu. Soseju darbiniekiem jāpaplašina cietā seguma ceļu būve un jāuzlabo to uzturēšana kārtībā. Jāuzlabo arī kuģniecība un jāpalielina pasažieru pārvadāšana Daugavas baseinā, jāuzceļ tilts pār Daugavu Rīgā.

1953. gadā republikas kolchozos jāiekārto ne mazāk par 50.000 radio-punktiem.

Rūpniecības un transporta darbiniekiem jāpanāk, lai ievērojami samazinātos vagonu, kuģu un automašīnu dīkstāvē kravas operāciju laikā. Seit rodas lielas rezerves kravu piegādes paātrināšanai un kravu pārvadājumu pašizmaksas samazināšanai.

LAUKSAIMNIECĪBA

Pārskata periodā galvenais uzdevums lauksaimniecībā bija un arī turpmāk paliek celt visu lauksaimniecības kultūru ražību, joprojām palielināt sabiedrisko ganāmpulku lopu skaitu un tai pašā laikā ievērojami pacelt lopu produktivitāti, palielināt zemkopības un lopkopības preču produkciju, tālāk nostiprinot kolchozu sabiedrisko saimniecību un uzlabojot padomju saimniecību un MTS darbu, kas panākams, ieviešot moderno tehniku un agrokultūru. Šā jo svarīgā uzdevuma atrisināšanā mums ļoti daudz ir palīdzējuši un palīdz VK(b)P CK, Savienības valdība un pats biedrs Staļins.

Šogad mūsu republika no jauna saņem daudz traktoru, pašgājēju labības kombainu, līnu kombainu un citu lauksaimniecības mašīnu, mehānismu, iekārtu un materiālu. Kopš šāgada sākuma darbu sākušas 5 jaunas MTS, noorganizētas melioratoru grupas pie 45 MTS un 2 meliorācijas mašīnu stacijas. 1952. gadā Padomju Latvijas kolchoziem piešķirts ap 175 tūkst. tonnu minerālmēslojumu, vairāk nekā 5 tūkst. tonnu sēklas aizdevuma un 42 miljoni rubļu valsts kredīta kolchozu sabiedriskās saimniecības attīstīšanai.

1952. gadā sējas platības kolchozos, salīdzinot ar 1951. gadu, palielinājušās par 107 tūkst. hektaru. Vasaras kviešu sējumi paplašinājušies par 48 procentiem, tehnisko kultūru — par 11 procentiem, sakņu kultūru — par 42 procentiem. Mūsu republika ar uzvižu izpildījusi ilggadīgo zāļu sējas plānu. Šogad iesēts 220 tūkst. ha ilggadīgo zāļu jeb par 57 procentiem vairāk nekā 1951. gadā. Šogad izaudzēta aptuveni par 2—3 centneriem lielāka labības raža no hektara nekā pērn, bet cukurbietu aptuveni par 30—40 centneriem vairāk. Arī mūsu republikas padomju saimniecības ir paplašinājušas sējumu platības un cēlušies ražība.

Ievērojami palielinājies lopu skaits. Salīdzinot ar gada sākumu, liellopu skaits kolchozos palielinājies par 12,4 procentiem, aitu — par 42,5 procentiem, cūku — par 2 procentiem. Šogad gūti zināmi panākumi kolchozu un tāpat arī padomju saimniecību sabiedriskās lopkopības produktivitātes celšanā. Piena izslaukums no katras gada govs šāgada 8 mēnešos mūsu republikas kolchozos ir palielinājies par 90 litriem un sasniedzis 1222 litrus. Padomju saimniecībās 8 mēnešos caurmērā no katras govs izslaukts par 376 litriem piena vairāk nekā pērn tai pašā laikā. Padomju saimniecībās piena izslaukums caurmērā no vienas govs 8 mēnešos bija 2817 litru. Atsevišķos kolchozos („Brīvā druva” Rūjienas rajonā, Ļepina vārdā nosauktais kolchozs Valmieras rajonā) astoņos mēnešos caurmērā no katras govs izslaukts vairāk nekā divi tūkstoši četri simti litru piena, bet labākajās padomju saimniecībās („Budekalni”, „Viļāni”, „Burtnieki” u. c.) — pa 3300—3400 litru. Šie piemēri rāda, ka mūsu republikā ir ļoti lielas rezerves lopkopības produktivitātes tālākajai palielināšanai, kuras mēs vēl pavisam vāji izmantojam.

Kolchozu pamatfondi pērn palielinājušies par 69,2 miljoniem rubļu.

Turpinājums 3. lappusē

Latvijas K(b)P Centralās Komitejas pārskata ziņojums

LK(b)P CK sekretara biedra J. KALNBĒRZIŅA referāts Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas XII kongresā 1952. gada 20. septembrī

Turpinājums no 2. lapa pusē

bet naudas ienākumi — par 84,4 miljoniem rubļu jeb par 18,6%, salīdzinot ar 1950. gadu. Pagājušajā gadā mūsu republikā bija 55 kolchozi miljonāri.

Līdz ar socialistiskās lauksaimniecības uzplaukumu mūsu republikā paplašinās kolchozu un padomju saimniecību ražošanas pirmirndnieku, novatoru, meistaru rindas. Par izcilēm panākumiem, kas 1951. gadā sasniegti lauksaimniecībā, vēl 79 pirmirndnieki apbalvoti ar Padomju Savienības ordeņiem un medaļām. Fricim Metenim — Talsu rajona Molotova vārdā nosauktā kolchoza brigadierim — un Martai Streinertei — tā paša kolchoza posnīniecei — par augstas koksagiza sākņu ražas iegūšanu piešķirts Socialistiskā Darba Varoņa nosaukums.

Mūsu panākumi lauksaimniecības nozarē būtu bijuši lielāki, ja partijas, padomju un lauksaimniecības iestādes nebūtu pieļāvušas lielus trūkumus lauksaimniecības vadīšanā.

Partijas iestādes vēl nav pratušas pārvarēt inertumu, veco lauku kaitīgās tradīcijas, kas kavē laikā veikt visus lauksaimniecības darbus uz zinātnes atzinumu pamata. Partijas, padomju un lauksaimniecības organizāciju vairākos gadījumos neprata savienot dažādas lauksaimniecības kampaņas vienā laikā (pavasara sējas darbi un papuvju aršana, ražas novākšana, rudens aršana un ziemāju sēja).

Daudzas vietējās padomju un partijas organizācijas ilgā laiku bija atstājušas neievērotus ļoti daudzus gadījumus, kad rupji tiek pārkāpti Lauksaimniecības arāja statuti, nebija pamanījušas kolchozu iekārtas ienaidnieku postīgo darbību, kas apdraud kolchozu dzīves pamatu — sabiedrisko tīrību, bija liberāli izturējušās pret Statutu pārkāpējiem un nebija saukušas tos pie atbildības kā kolchozu iekārtas ienaidniekus.

Izpildīdami VK(b)P CK un PSRS Ministru Padomes direktīvas, partijas organizācijas šodien ieviešamo darbu, izmeklējot un likvidējot Lauksaimniecības arāja statutu pārkāpumus, nodibinot kolchozos kārtību un tos organizatoriski un saimnieciski nostiprinot.

Veikto pasākumu rezultātā pārskata periodā kolchoziem atdots daudz hektaru zemes, daudz labības un pravas naudas līdzekļu sumas — atsevišķu personu un organizāciju parāds. Uzdevums ir pilnīgi likvidēt Lauksaimniecības arāja statutu pārkāpumus un stipri uzlabot kolchozu vadību.

Viens no svarīgākajiem jautājumiem partijas vadīšanas darbā kolchozos ir tālāk nostiprināt kolchozus ar kvalificētiem vadošiem kadriem. Partijas un padomju organizāciju uzdevums ir pilnīgi likvidēt Lauksaimniecības arāja statutu pārkāpumus un stipri uzlabot kolchozu vadību.

Daudzas partijas rajonu komitejas un rajonu izpildkomitejas ik gadu nepilda noteikto plānu par kolchozu priekšsēdētāju, brigadieru, fermu pārziņu un reģinvežu sūtīšanu uz skolām un kursiem. Jāgādā, lai kolchozu kadru sagatavošana un kvalifikācijas celšanas plāns katrā ziņā tiktu izpildīts.

Partijas vietējiem organizāciju joprojām ir lieli trūkumi lauku partijas pirmorganizāciju vadīšanā, tās pietiekami nemāca pirmorganizācijas rūpīgi iedziļināties kolchozu darbā, kontrolēt kolchozu valžu darbību, ietekmēt lauksaimniecības darbu norisi, sabiedriskās saimniecības attīstību, kadru izvietojumu, cīnīties ar Lauksaimniecības arāja statutu pārkāpumiem.

Latvijas K(b)P CK un Ministru Padomei jāizvirza augstākas prasības visiem apgabalu un rajonu partijas, padomju un lauksaimniecības organizācijām, vairāk jāpalīdz lauku un kolchozu partijas organizācijām, jāpanāk, lai tās konkrēti un lietpratīgi vadītu kolchozus, iedziļinātos katrā kolchoza ekonomikā, cīnītos ar vecām, kaiti-

gām tradīcijām lauksaimniecībā, celtu kolchozu vadītāju atbildību par to, ka tiek izpildītas saistības ar valsti un ka lauksaimniecības arteļi tiek organizatoriski un saimnieciski tālāk nostiprināti.

Partijas XIX kongresa direktīvu projektā par PSRS attīstības piekto piecguadu plānu uzsverts, ka zemkopībai mūsu zemē jāklūst vēl produktīvākai un kvalitatīvākai — ar attīstītu zālaugu sēju un pareizām augu sēkām, ar daudz lielāku tehnisko, lopbarības, sākņu kultūru un kartupeļu sējas platību īpatnību.

Tālab mums krietni jāpaceļ zemkopības kultūra, kas mūsu republikas kolchozos pagaidām vēl ir zema. Šobrīd augu sekas izstrādātas tikai 927 kolchoziem, bet dabā ieviestas tikai 747 kolchozos.

Uz vienlaidu šķirnes sējumiem pāriet tikai Ventspils, Valmieras, Elejas, Rūjienas un Saulkrastu rajonā. Krāslavas, Griņas, Balvu un Dagdas rajonā šķirnes sēkļu sējumi nepārsniedz 50 procentus.

Lielākā daļa mūsu republikas kolchozu ļoti vāji liek lietā zinātnes un agrotehnikas jaunākos sasniegumus un nepietiekami ievieš pirmirndnieku pieredzi, bet Latvijas PSR Lauksaimniecības ministrija samierinās ar šādu stāvokli.

Biedri! Padomju Latvija ir pazīstama kā intensīvas lopkopības republika. Partijas XIX kongresa direktīvu projektā par piekto piecguadu plānu uzsverts, ka jānodrošina augstākā lopkopības, lai īpaši piena lopu un cūku audzēšanas tālāka attīstība Latvijas PSR. Šai piecguadē mums jāpanāk caurmēra piena izslaukums no vienas govs 3000 kilogramu. Lai sasniegtu šādus rezultātus, ievērojami jācēl lopkopības kultūra, jāuzlabo lopu uzturēšana un kopšana, jāievieš daudz intensīvāka lopkopības sistēma — kūts perioda sistēma, ievērojot rajonu īpatnības. Mums jāpastiprina lopkopības ēku celšanas tempi, jāuzlabo ūdens piegāde fermām un saskaņā ar direktīvu piecguadu plāna sastādīšanai plaši jāizvērs darba ietilpīgo procesu mechanizācija lopkopībā.

Noteikti jāpārveido, lai ne vien sekmi nokārtotu lopu uzturēšanu nākamajā ziemā, bet arī radītu mūsu republikā stabilu lopbarības bāzi, kas ir pamats lopu skaita tālākajai palielināšanai un lopu produktivitātes celšanai.

Lai sekmi atrisinātu uzdevumu — celtu lauksaimniecības kultūru ražību un uzlabotu plāvas un gani, liela nozīme ir meliorācijai, kam veltīts daudz vērības partijas XIX kongresa direktīvu projektā par piekto piecguadu plānu. Taču Galvenā meliorācijas pārvalde pie Latvijas PSR Ministru Padomes, mūsu republikas Lauksaimniecības ministrija, meliorācijas mašīnu staciju un mašīnu un traktoru staciju direktori un meliorācijas un lauksaimniecības iestādes rajonos neizmanto visas iespējas, lai paplašinātu meliorācijas darbu fronti. Slikti organizēta arī nosusinātās zemes ekspluatācija.

Partijas un padomju organizācijām, Lauksaimniecības ministrijai un vispirms Galvenajai meliorācijas pārvaldei pie republikas Ministru Padomes drīzāk jālikvidē trūkumi meliorācijas darbu izpildē, jānodrošina nosusinātās zemes pilnīga un savlaicīga apgušana, pārvēršot to galvenokārt par augstākajām plāvajām.

Lauksaimniecības galvenā uzdevuma atrisināšanā svarīga loma ir mašīnu un traktoru stacijām. Pirmklasīgā tehnika, kāda ir mašīnu un traktoru stacijām, deva iespēju 1952. gadā pacelt galveno lauku darbu mechanizācijas līmeni kolchozos līdz 55 procentiem, bet atsevišķos rajonos — 75 procentiem. Tomēr mūsu mašīnu un traktoru staciju līdz šim strādā neapmierinoši. Vēl joprojām traktoru un kombainu izstrādes līmenis nav augsts. Zema ir darbu kvalitāte. Traktoros un lauksaimniecības mašīnās remontē slikti un ar nesebošanos, mašīnas daudz stāv dikā. Netiek galā ar pavasara lauku darbiem, MTS neapmierinoši organizē arī ražas novākšanu.

Latvijas PSR Lauksaimniecības

ministrija, daudzas vietējās partijas, padomju un lauksaimniecības organizācijas vēl pienācīgi nerūpējas, lai apgādātu MTS ar pietiekami lielu mehanizatoru kadru skaitu. Lai gan mašīnu un traktoru stacijām trūkst ap divi tūkstoši traktoristu, kombainieru, līnu plūcēju un citu mehanizatoru, tomēr plānus par kadru sagatavošanu mehanizācijas skolās un kursos pie MTS sistematiski nepilda. Noteikti jāizbeidz tāda bezrūpība mehanizatoru kadru sagatavošanā.

MTS politnodaļas pietiekami neaudzina mašīnu un traktoru staciju darbiniekus, politiski necel viņos atbildības sajūtu par tehnikas izmantošanu, par to, ka noteiktos termiņos obligāti izpildāmas saistības pēc līgumiem ar kolchoziem, pie kam darbam jābūt augstas kvalitātes.

Latvijas K(b)P CK Lauksaimniecības nodaļa un partijas, arodbiedrību un komjaunatnes organu nodaļa vāji vada Lauksaimniecības ministrijas politisko sektoru un MTS politnodaļas.

Lauksaimniecības ministrijai un partijas apgabalu un rajonu komitejām turpmāk labāk jāvada mašīnu un traktoru stacijas, rūpīgāk jāiedziļinās viņu ražošanas darbā, vairāk tām praktiski jāpalīdz, nenogurstoši jāstiprina MTS vadošie un mehanizatoru kadri.

Mūsu pienākums — visdrīzākajā laikā likvidēt lielos trūkumus, kādi ir lauksaimniecības vadīšanā, un ievērojami uzlabot politisko darbu uz laukiem, koncentrēt visas kolchozu zemniecības pulcē uz to, lai izpildītu un pārsniegtu saistības, ko lauksaimniecības darbinieki uzņēmušies vēstulē biedram Staļinam.

DARBAUŽU MATERIALĀS LABKLĀJĪBAS TĀLĀKĀ CELŠANĀS

Šogad notiek tālāka darbaļužū materialās labklājības celšana. To lielā mērā veicināja pēc skaita piektais mazumtirdzniecības cenu pazē-

minājums masu patēriņa precēm, strādnieku un kalpotāju reālās darba algas celšanās, aizvien lielākās izmaksas naudā par izstrādes dienām kolchozniekiem, valsts assignējumu palielināšanās pensiju un pabalstu izmaksai, stipendijām skolu audzēkņiem, pabalstiem pagaidu darba nespējas gadījumos,

Iedzīvotāju pirkšanas spēju pieaugumu rada preču apgrozības nepārtrauktā palielināšanās mūsu republikā. Šāgada pirmajā pusgadā mazumtirdzniecībā preču apgrozības plāns izpildīts par 106 procentiem. Šā gada sešos mēnešos iedzīvotājiem pārdotas preces par 14% vairāk nekā pērn attiecīgā laika posmā. Tomēr daudzas tirdzniecības organizācijas vēl neizpilda valsts plānu, pietiekami nerūpējas, lai vienmērīgi izņemtu pēc valsts fondiem piešķirtās preces, bet rūpniecības uzņēmumi un rūpniecības noietā bāzes nevēl pieteikumu vēribu preču sortimenta paplašināšanai un to kvalitātei. Joprojām vāji strādā patērētāju kooperācija, kas neapmierina kolchozu zemniecības augošās personiskās prasības un kolchozu sabiedriskās vajadzības.

Partijas rajonu, pilsētu un apgabalu komitejām un Latvijas K(b)P CK plānu, finansu un tirdzniecības nodaļai vairāk nekā līdz šim jānodrošina ar tirdzniecības nokārtošanu tīklā pilsētā, kā arī uz laukiem, lielāka vērība jāvēlta kadru izraudzīšanai un tirdzniecības darbinieku politiskajai audzināšanai, tuvākajā laikā jāpanāk izskēršanās, izlaušanās un citu lielu trūkumu likvidācija tirdzniecības organizāciju darbā.

Pārskata periodā veikts zināms darbs veselības aizsardzībā. Patlaban visos Latvijas lauku rajonos ir slimnīcas un ambulances, samazinās iedzīvotāju slimības gadījumu skaits. Mirstība slimnīcās, salīdzinot ar buržuāzisko laiku, samazinājusies gandrīz trīskārt.

Līdzās tam mūsu republikas Ve-

selības aizsardzības ministrija vēl aizvien neapmierinoši kontrolē medicīnas iestāžu darbu, pietiekami nenoatbalsta ar medicīnisko kadru audzināšanu, vāji leaudzina viņos atbildības sajūtu par ārstēšanas darbu un slimnieku kopšanas kvalitāti.

Partijas organizācijām stingrāk jāvada veselības aizsardzības iestādes, jāuzlabo ārstu un vidējā medicīniskā personāla politiskās audzināšanas darbs.

Pārskata periodā veikts zināms darbs mūsu pilsētu labierīcību paplašināšanā un darbaļužu komunālo un sadzīves vajadzību apmierināšanā. Piemēram, dzīvokļu fonda kapitālremonta plāns pirmajā pusgadā izpildīts par 104,2 procentiem. Mazliet papildināts trolejbusu un autobusu parks, atklātas jaunas autobusu satiksmes līnijas. Rajonu centros (Dundaga, Skrunda, Jaunpiebalga, Krāslava) un tāpat arī Lielpilsētās (Rīga, Jūrmala) ir uzceltas jaunas pirtis. Palielināties komunālo sadzīves uzņēmumu — velas mazgātavu, remonta un kūšanas darbnīcu — skaits.

Tomēr jāatzīmē, ka pilsētu un rajonu centru labierīcību darbi noris neapmierinoši. Gausi risina problēmu par ūdens apgādi Rīgā, Daugavpilī, Liepājā, Ventspilī un vairākās citās pilsētās. Ministrijas un uzņēmumi nepilda dzīvokļu celtniecības plānus.

Darbaļužu deputātu Padomju izpildkomitejām jāvēlta vairāk vērības mūsu republikas galvaspilsētās Rīgā un apgabalā un rajonu centru tālākai labierīkošanai, darbs jāorganizē tā, lai līdzekļus, ko valsts assignē šiem mērķiem, visus izlietojot tā, kā tas paredzēts. Partijas apgabalu, pilsētu un rajonu komitejām nemīlīgi jākontrolē darbs pilsētu labierīkošanā, jāraugās, lai uzlabotos iedzīvotāju apkalpošana, sadzīves vajadzību un viņu kultūralo prasību apmierināšana.

II Partijas organizatoriskā darba jautājumi

Biedri! Saimnieciskie panākumi, to stabilitāte un ilgums, kā māca biedrs Staļins, ir pilnīgi atkarīgi no partijas organizatoriskā un partijas politiskā darba ilmeņa.

Pārskata periodā republikas partijas organizācija ir vēl vairāk nostiprinājusies organizatoriski, tā ir idejiski nobriedusi un, cieši sakļāvisies ar VK(b)P leģioniski staļinisko CK, iet Padomju Latvijas darbaļužu avangardā, sekmi ceļot komunismu.

Latvijas K(b)P Centralā Komiteja pārskata periodā savu darbu ir virzījusi tā, lai tālāk uzlabotu partijas iekšējo darbu, attīstītu partijas iekšējo demokrātiju, izraisītu partijas pirmorganizāciju iniciatīvu un padarītu, pastiprinātu partijas komiteju plenumu kā kolektīvās vadības organu lomu, paceltu partijas pirmorganizāciju sapulču un partijas aktīvu nozīmi komunistu audzināšanā, svarīgu saimnieciskā un politiskā darba jautājumu atrisināšanā, paškritikas un kritikas attīstīšanā no apakšas.

Par partijas rindu ciešo vienotību un partijas iekšējās demokrātijas attīstību visspilgtāko liecību nodeva pārskatu un vēlēšanu sapulces un konferences, kuras iezīmējās ar komunistu lielu aktivitāti un kurās plaši izvērsās kritika un paškritika no apakšas.

Partijas sapulcēs un konferencēs liela vieta bija ierādīta jautājumiem par partijas iekšējo darbu; par kadru izraudzīšanu un izvietojumu, par partijas darba metodēm saimniecības vadīšanā. Atzīmējot trūkumus partijas un saimnieciskajā darbā, komunisti norādīja, ka partijas organizācijas vāji kontrolē administrācijas darbību, uzrādīja neizmantotas rezerves produkcijas izlaides palielināšanai, tās kvalitātes uzlabošanai un pašizmaksas pazemināšanai, aplūkoja jautājumus par tehnisko

progresu, par darba disciplīnas nostiprināšanu un socialistiskās sacensības izvērsanu.

Laiku rajonos komunisti asi kritizēja trūkumus lauksaimniecības vadīšanā. Viņi atzīmēja, ka pietiekami necinās ar Lauksaimniecības arāja statutu pārkāpumiem, ka pietiekami vēribu nevēlta darba organizācijas jautājumiem kolchozos un progresīvās padomju agrotehnikas ieviešanai, stingrās lopbarības bāzes radīšanai, traktoru un mašīnu ražīgākai izmantošanai.

Taču dažas partijas pilsētu un rajonu komitejas vēl līdz šim laikam nav darījušas visu nepieciešamo, lai ievērotu dažus svarīgus kritiskus aizrādījumus, kuru komunisti izteikuši pārskata un vēlēšanu sapulcēs, kā arī konferencēs.

Uzdevums ir — darīt itin visu vajadzīgo, lai realizētu visus komunistu lietiskos ierosinājumus un kritiskos aizrādījumus. Komunistu kritisko aizrādījumu ignorēšana uzskatāma par kritikas apspiešanu, un šai lietā vainīgi stingri sodāmi.

Mūsu partijas pamats ir pirmorganizācijas. Tās prasa no partijas rajonu un pilsētu komitejām pastāvīgu palīdzību. Lai uzlabotu partijas pirmorganizāciju vadīšanu, vairākus vērtīgus pasākumus izdarījusi partijas Rīgas Kirova rajona komiteja. Tā praktizē diferencētus seminārus partijas pirmorganizāciju sekretāriem pēc darba nozarēm, noklausās partijas pirmorganizāciju sekretāru pārskatus partijas rajona komitejas birojā, iepriekš pārbaudot stāvokli uz vietas.

Partijas pirmorganizāciju vadīšanai daudz vērības veltī Vilānu partijas rajona komiteja. Rajona komiteja nosūtījusi 22 komunistus no rajona aktīva pastāvīgu darbā kolchozos. Tas ir devis iespēju 17 kolchozos nodibināt partijas organizācijas. Rajona komiteja daudz pali-

dēja partijas pirmorganizāciju sekretāriem, nokārtoja viņu mācības, palīdzēja pareizi izvērtēt partijas spēkus, organizēt partijas iekšējo darbu, regulāri noklausās viņu pārskatus biroja sēdēs. Saimniecisko uzdevumu risināšanā rajona komiteja sākusī vairāk balstīties uz partijas pirmorganizācijām. Visas tas ir palīdzējis Vilānu rajonam likvidēt savu atpaliecību.

Bet vairākas partijas rajonu un pilsētu komitejas vēl joprojām neapmierinoši vada partijas pirmorganizācijas. Piemēram, Varakļānu partijas rajona komiteja pietiekami neiedziļinājas pirmorganizāciju dzīvē, nedarīja visu nepieciešamo, lai celtu pirmorganizāciju organizējošo lomu, pietiekami nebalstīties uz tām, risinot rajonam izvirzītos saimnieciskos un politiskos uzdevumus.

Partijas pirmorganizāciju vadīšanā lielas kļūdas ir arī partijas Daugavpils pilsētas komitejai un dažām Rīgas rajonu komitejām.

Jāvērs uzmanība uz to, ka daudzas ministriju un citu iestāžu partijas pirmorganizācijas nepilda savu Statutos noteikto pienākumu — signalizēt augstākajiem partijas organizācijām par nekārtībām iestāžu aparāta darbā.

Grozīto partijas Statutu projektā uzsverts, ka partijas biedra pienākums attīstīt paškritiku un kritiku no apakšas noskaidrot trūkumus darbā un panākt to likvidāciju, cīnīties pret ārišķu spīdumu un panākumu reiboni darbā. „Kritikas apspiešana, — teikts partijas Statutu tekstā projektā, — ir liels ļaunums. Kas nomāc kritiku, aizstāj to ar ārišķu spīdumu un slavināšanu, nevar atrasties partijas rindās”.

Diemžēl, mūsu rindās vēl ir cilvēki, kuri to nesaprot, kas neveicina kritikas un paškritikas attīstību, bet dažkārt vēl to noslēp.

Turpinājums 4. lapa pusē

Latvijas K(b)P Centralās Komitejas pārskata ziņojums

LK(b)P CK sekretara biedra J. KALNBĒRZINA referāts Latvijas Komunistiskās (bolševiku) partijas XII kongresā 1952. gada 20. septembrī

Turpinājums no 3. lappuses

Par rupju kritiku apspiešanu Latvijas K(b)P CK birojs atcēla no darba un stingri sauca pie atbildības partijas priekšā Latvijas republikaniskās ķīmisko un pārtikas pētīšanas ražošanas artelu savienības prezidija priekšsēdētāju b. Dzachovu, kas par viņa darba trūkumu kritizēšanu divreiz mēģināja atlaist no darba partijas pirmorganizācijas sekretaru b. Krēslu.

Rūpnīcā Nr. 3 partijas organizācijas sapulcē direktors b. Lasņikovs pārtrauca komunistus ar starpsaucieniem, kad tie kritizēja direktoru. Uzaicināts runāt, viņš atteica: „Es esmu direktors un runāšu pēdējais”. Partijas Sarkanarmijas rajona komitejas birojs izteica b. Lasņikovam stingru rājienu par kritikas apspiešanu, rupju izturēšanos pret komunistiem un atcēla viņu no darba.

Daugavpils rajonā par kolchoza „Pervojē mājā” priekšsēdētāju strādāja VK(b)P biedrs Solovjovs, kas pārkāpa Lauksaimniecības arieteles statusu, ignorēja partijas pirmorganizācijas lēmumus, aizstāvēja negodīgus cilvēkus un rupji un atklāti apspieda kritiku. Kad viņš dabūja zināt, ka kolchoznieki par viņu uzrakstījuši sūdzību Latvijas K(b)P CK, viņš sapulcē piedraudēja tiem, kas iedrošinājušies paiet viņam garām un iesniegt sūdzību augstākiem partijas organiem. Par antipartejisku izturēšanos un kritikas apspiešanu b. Solovjovam izteikts stingrs rājiens, un viņu kolchoznieku sapulcē atcēla no priekšsēdētāja amata. Vēl plašāk jāattīsta paškritika un kritika no apakšas, bet kritikas apspiedēji stingri jānosoda.

Pārskata periodā republikas partijas organizācija ir paveikusi zināmu darbu, likvidējama trūkumus uzņemšanā partijā. Tomēr Latvijas K(b)P CK IV plenums aizrādīja, ka partijas apgabalu, pilsētu un rajonu komitejas un partijas pirmorganizācijas vēl joprojām neapmierinoši pilda VK(b)P CK norādījumus jautājumos par uzņemšanu partijā, joprojām vērojami gadījumi, kad pārkāpts individuālās atlases princips, kad steigšus, lemjot par uzņemšanu, dzenas pēc uzņemto daudzuma un tā kaitē labumam. Visam tam ir tādas sekas, ka partijā dažkārt ielavās ideoloģiski atpalikuši, politiski neuzticami cilvēki.

Līdz galam jālikvidē trūkumi uzņemšanā partijā, stingri jāievēro partijas Statuti, nepieļaujot dzīšanos tikai pēc uzņemto daudzuma, jāizraugās partijas rindām tikai pārbaudīti, aktīvi un apzinīgi strādnieki, kolchoznieki un inteliģences pārstāvji, kas var darbos attaisnot komunistiskās partijas biedra cilddenosaukumu. Reizē ar to mums ievērojami jāuzlabo jauno komunistu audzināšana.

Pārskata periodā Latvijas K(b)P CK ir gādājusi, lai saskaņā ar VK(b)P CK norādījumiem un Latvijas K(b)P XI kongresa lēmumiem likvidētu lielos trūkumus vadības stilā un metodēs. Taču daudzas partijas komitejas vēl joprojām pārkāpj bolševistisko principu saimniecības vadīšanā, nereti pašas izlemj saimnieciskos jautājumus tur, kur vajag prasīt, lai attiecīgo padomju un saimniecisko organizāciju vadītāji izpildītu valsts izvirzītos uzdevumus.

Pārskata periodā mēs esam panākuši zināmu uzlabošanu partijas spēku izvietojumā un kadru izraudzīšanas un audzināšanas darbā. Latvijas K(b)P CK nemitīgi ir stiprinājusi partijas aparātu, uzlabojusi partijas rajonu komiteju un pilsētu komiteju sekretaru kvalitatīvo sastāvu. Vairāk nekā 1000 vadošo partijas un padomju darbinieku guvuši speciālu politisko izglītību Augstākajā partijas skolā pie VK(b)P CK un Republikaniskajā partijas skolā, kā arī kursos pie šīm skolām. Šobrīd šajās skolās un kursos mācās vairāk nekā 400 biedru.

Tomēr partijas spēku izvietojumā tāpat kā agrāk ir lieli trūkumi. Partijas pilsētu un rajonu komitejas maz sūta komunistus darbā uz rūp-

niecības uzņēmumiem, kolchoziem un MTS. Latvijas K(b)P CK un apgabalu komitejas pietiekami nerūpējas, lai nostiprinātu skaitā mazās partijas organizācijas.

Lieli trūkumi vērojami arī kadru izraudzīšanā un izvietošanā. Vadošos amatos dažkārt iespējams cilvēki, kam nevar uzticēties, gadījuma cilvēki, kas nespēj darbu veikt. Lielos trūkumus un kļūdas darbā ar kadriem Centralā Komiteja atklāja Grivas, Ogres, Gulbenes, Ērgļu rajonā, kā arī vairākās mūsu republikas ministrijās un resoros.

Nopietna vērība jāvēlta jauno nacionālo kadru, it īpaši sieviešu izvirzīšanai un izaudzināšanai. Daudzi vadītāji ir nedroši, kad jāizvirza jauni darbinieki, baidās no tā, ka viņiem trūkst pieredzes, nevēlas pa īstam „ņemties” ar jauniešiem darbiniekiem, maz pūlas viņus audzināt un attīstīt. Lielās kļūdas darbā ar kadriem rada tādas sekas, ka darbinieki bieži mainās.

Vēlēšanu rezultātā notikušas ievērojamas pārmaiņas partijas rajonu komiteju un partijas pirmorganizāciju sekretaru sastāvā. Partijas rajonu komiteju un pirmorganizāciju vadībā ienākuši daudzi jauni komunisti. Mūsu pienākums mācīt šos jaunos, vadībā ienākušos kadrus un rūdīt viņus praktiskajā darbā.

Uzdevums ir enerģiski un ātri likvidēt trūkumus darbā ar kadriem, izvirzīt augstākas prasības partijas, padomju un saimniecisko organizāciju vadītājiem par kadru izaudzīšanu, izvietošanu un audzināšanu, stingri ievērot bolševistisko principu kadru izaudzīšanā pēc politiskajām un darba īpašībām, diendienā audzināt un mācīt kadrus, lai viņi būtu bezgala uzticīgi Lēņina un Staļina partijas lietai, lai viņi justu dziļu atbildību par uzticēto uzdevumu, jo stingri ievērotu partijas un valsts disciplīnu, būtu nesamierināmi pret trūkumiem, droši attīstītu kritiku un paškritiku.

Lai sekmīgi atrisinātu politiskās un saimnieciskās vadības uzdevumus, stipri jāuzlabo kontrole par to, kā pilda partijas un valdības lēmumus, augstāko orgānu direktīvas un savus pašu lēmumus. Jāatzīst, ka izpildes pārbaudē pārskata periodā būtiska uzlabošanās nav notikusi. Partijas CK, pilsētu un rajonu komitejas tāpat kā agrāk pieņem daudz lēmumu; liela lēmumu un rīkojumu straume plūst no republikas Ministru Padomes, aug ministriju koleģiju un republikanisko resoru pavēļu un lēmumu skaits. Taču šo direktīvu izpilde ir vāji organizēta, daudzos gadījumos izpildīšanu vispār nepārbauda.

Krasi jāsamazina pieņemamo lēmumu skaits, lai uzmanības centru pārvirzītu uz izpildes organizēšanu, uz praktisko palīdzību zemākajām partijas, padomju, saimnieciskajām organizācijām.

Biedri! Partijas CK, apgabalu, pilsētu un rajonu komiteju darbībā pārskata periodā lielu vietu ieņēma darbaļaužu masu organizāciju — Padomju, arodbiedrību un komjaunatnes vadīšana.

Šai laikā veikts zināms darbs darbaļaužu deputātu padomju nostiprināšanā ar kadriem un to darbības uzlabošanā. Tomēr daudzi padomju orgānu vadītāji vēl neparādīja vajadzīgo iniciatīvu un gādību par valsts plānu un uzdevumu izpildi.

Nopietns trūkums lielas daļas lauku rajonu izpildkomiteju darbā ir to nevēlēba pret ciemu padomju darbu, iecietība pret tām, kuras vēl darbojas neapmierinoši. Latvijas PSR Ministru Padome un apgabalu izpildkomitejas pietiekami negādā par rajonu, pilsētu un ciemu izpildkomiteju darba uzlabošanu, maz palīdz tām izlabot trūkumus darbā, pietiekami stingri neprasa, lai tās izpildītu valsts plānus un uzdevumus. Vairākas partijas komitejas nevis nostiprina padomju orgānus un cel to autoritāti darbaļaužu vidū, bet gan sāk tos aizvērt.

Nepieciešams uzlabot vadību pār Padomēm, turpināt to nostiprināšanu ar kadriem, attīstīt visas Padomju

masu un organizatoriskā darba formas, uzlabot ciemu padomju darbu.

Svarīgs posms partijas sakaru nostiprināšanā ar darbaļaudīm ir arodbiedrības. Pašreiz gandrīz 94% republikas uzņēmumos un iestādēs strādājošie ir arodbiedrību biedri. Arodbiedrības ir veikušas ievērojamu darbu. Tomēr tās vēl nepietiekami cīnās par ražošanas plānu izpildi un to pārsniegšanu, formalisma likvidēšanu socialistiskajā sacensībā, darba disciplīnas nostiprināšanu, strādnieku un kalpotāju kultūras un sadzīves apstākļu uzlabošanu.

Vēl bieži gadās arodbiedrību demokrātijas principu pārkāpumi. Vairāku republikanisko komiteju plenumi tiek sasaukti reti, tiek pārkāpta fabrika, rūpnīca un vietējo komiteju darba kārtība. Arodbiedrību republikaniskā un apgabalu padomes, kā arī republikaniskās komitejas joprojām nesniedz pietiekamu palīdzību arodbiedrību pirmorganizācijām to darba uzlabošanai.

Partijas komitejām un partijas pirmorganizācijām jāpastiprina vadība pār arodbiedrībām, jānoklausās to pārskati partijas komiteju birojos un plenumos, partijas pirmorganizāciju sapulcēs un jāveic nepieciešamie pasākumi to darba uzlabošanai.

Pārskata periodā zināmā mērā ir uzlabojusies partijas vadība pār komjaunatni. Republikas komjaunatnes organizācija ir ievērojami iz-

augusi, organizatoriski nostiprinājusies, tās rindās ir vairāk nekā 100 tūkstoši jauniešu. Komjaunieši sniedz ievērojamu palīdzību partijas organizācijām socialistiskās sacensības izvērsē, cīņā par darba ražīguma celšanu un teicamas kvalitātes produkcijas ražošanu. Stachanoviešu un ražošanas novatoru vidū ir vairāk nekā 45 tūkstoši jauno strādnieku. Vairums no tiem ir komjaunieši. Visos republikas kolchozos un MTS nodibinātas un darbojas komjaunatnes organizācijas, kas palīdz partijas organizācijām stiprināt kolchozus saimnieciski un organizatoriski. Cēlusies komjaunatnes organizāciju loma skolu, augstskolu un speciālo mācības iestāžu darbā.

Bet tai pašā laikā komjaunatnes organizācijas daudzos uzņēmumos un kolchozos vēl nepietiekami palīdz partijas organizācijām atrisināt svarīgus ekonomiskos politiskus uzdevumus. Nereti gadās, ka komjaunatnes organizācijas vāji iedzīlinās uzņēmumu un kolchozu saimnieciskajā darbībā, maz parāda iniciatīvu, neprot izvirzīt un neatlaidīgi risināt jautājumus, kas saistīti ar jaunatnes darbu un sadzīves jautājumiem. Liels trūkums komjaunatnes organizāciju darbā ir tas, ka tās vāji ieaudzina jaunatnē apzinīgu pieeju darbam. Tāpēc daudzos uzņēmumos un kolchozos ir gadījumi, kad jaunie strādnieki vai kolchoznieki pārkāpj darba disciplīnu.

Komjaunatnes organizācijas vēl maz uzmanības veltī jaunatnes vispārējās izglītības līmeņa celšanai, nepietiekami rūpējas par strādnieku un lauku jaunatnes skolu darbu, slikti izmanto audzināšanas nolūkos klubu, sarkano stūrīšu, bibliotēku, teātru, kino un brīvprātīgo sporta biedrību plašo tīklu. Latvijas komjaunatnes CK vāji vada vietējās komjaunatnes organizācijas, nepietiekami palīdz tām nokārtot komjaunatnes iekšējo darbu, nemoobilizē komjaunatni un jaunatni lielu saimniecisku un politisku jautājumu atrisināšanai.

Latvijas K(b)P CK, apgabalu, pilsētu un rajonu komitejām jāpastiprina vadība pār komjaunatni. Jāpaveic komjaunatnes organizāciju loma jaunatnes komunistiskajā audzināšanā un komjaunatnes līdzdalībā republikai veicamo ekonomisko un politisko uzdevumu atrisināšanā.

Biedri! No sacītā ir redzams, ka reizē ar zināmu partijas organizatoriskā darba uzlabošanu ir daudz būtisku trūkumu partijas orgānu vadīšanā, kadru izvēlē un to izvietošanā, partijas un valdības direktīvu, kā arī savu pašu lēmumu izpildes kontrolē, citiem vārdiem, partijas orgānu darba stilā un metodēs. Uzdevums ir tāds, ka nopietni jāķeras pie šo trūkumu izlabošanas, jāpaveic organizatoriskais darbs līdz mums veicamo uzdevumu līmenim.

III Partijas politiskā un ideoloģiskā darba jautājumi

Realizējot VK(b)P CK lēmumus ideoloģiskajos jautājumos, kā arī LK(b)P XI kongresa lēmumus, republikas partijas organizācija ir panākusi zināmus uzlabojumus partijas propagandas un masu politiskajā darbā.

Pagājušajā mācības gadā partijas izglītības tīklā mācījās 94 procenti no visiem republikaniskās partijas organizācijas komunistiem. Skolu un pulciņu klausītāju lielums vairākums sekmīgi apguva programmu noteiktajā laikā. Nodarbības noritēja ievērojami organizētāk nekā pagājušajā gadā un augstākā līmenī. Daudz lielāka uzmanība tika pievērsta komunistu politiskajai pašizglītībai.

Bet vairākos republikas rajonos, it īpaši Alūksnes, Neretas, Elejas, Varakļānu rajonā, daži propagandisti bija pielāvuši skolniecisku iekāršanu, marksisma-lēņinisma pamatu pārviršanu, formālu apgaismošanu, nebija iemācījušies saistīt partijas vēsturi un teoriju ar Latvijas revolucionārās kustības vēsturi, ar kārtējiem komunisma celtniecības uzdevumiem.

Sakarā ar to, ka vairākas partijas pirmorganizācijas un partijas rajonu komitejas nebija veikušas kontroli, ievērojama daļa komunistu, kas bija apņēmušies patstāvīgi apgūt marksisma-lēņinisma teoriju, nestrādāja sava idejiski politiskā līmeņa celšanai.

Partijas organizācijas veikušas ne mazumu darba propagandistu kadru komplektēšanā. Vairāk nekā 7 tūkstoši cilvēku strādājuši par propagandistiem, konsultantiem un ārsta lektoriem. Ievērojami uzlabojies propagandistu sastāvs. Šajā gadā propagandistu mēneša un divmēnešu kursos mācījušies vairāk nekā 700 cilvēku. Partijas rajonu komitejām, pilsētu komitejām un apgabalu komitejām arī turpmāk visnotaļ jāuzlabo darbs ar propagandistiem, jāvispārina viņu pieredze, regulāri jārinko semināri, kā arī plašāk jāiesaista propagandas darbā sagatavoti vadošie partijas un padomju kadri.

Mūsu republikas partijas organizācija ir maz nodarbojusies ar komunistu vispārējās izglītības līmeņa celšanas jautājumiem. Sakarā ar to, ka partijas rajonu komitejas un partijas pirmorganizācijas nav nodibinājušas pienācīgo kontroli, daudzi komunisti, kam nav vidējās izglītības, ir pārtraukuši mācības vispārīgglītības skolās. Jāpievērš daudz lielāka uzmanība komunistu vispārīgglītībai mācības organizēšanai. Tagad, kad mūsu zeme realizē pār-

ēju no socialisma uz komunismu, šim uzdevumam ir izcila nozīme.

Pārskata periodā republikā nedaudz uzlabojusies lekciju propaganda. Pilsētās visām partijas komitejām nodibinātas lektoru grupas, lekciju lasīšanā iesaistīts diezgan plašs aktīvs slānis, sistemātiskāk notiek lektoru semināri, nedaudz cēlies lekciju idejiskais līmenis.

Tomēr daudzas lekcijas vēl joprojām tiek lasītas zemā idejiski teorētiskā līmenī. Slikti strādā republikaniskā Politisko zināšanu un zinātnu popularizēšanas biedrība, it īpaši uz laukiem.

Cēlusies partijas preses loma darbaļaužu komunistiskajā audzināšanā un partijas kadru marksistisk-lēņiniskajās mācībās. Tomēr avīzes vēl vāji apgaismo socialistisko saistību izpildes gaitu, kādās republikas darbaļaudis uzņemušies vēstulēs biedram Staļinam, nepietiekami vispārina un propagandē rūpniecības un lauksaimniecības darbinieku labāko pieredzi, maz apskata kultūras darba jautājumus republikā, vāji vispārina propagandas darba pozitīvo pieredzi.

Joprojām lieli trūkumi ir Radioinformācijas republikaniskās komitejas darbā. Komitejas priekšsēdētājs b. Lēmanis vāji pārkārto komitejas darbu un gausi izlabo tās kļūdas, uz kurām viņam ne vienreiz vien norādījis Latvijas K(b)P CK.

Nepieciešams, lai mūsu preses kvalitāte tiktu celta, it īpaši rajonu un politnodalu avīzēs; plašāk jāiesaista aktīvai līdzdalībai avīžu darbā padomju un partijas aktīvs, kā arī jāuzlabo periodiskās preses izplatīšana.

Aģitācijas masu darba vēriens un līmenis republikā noteikti atpaliek no mums izvirzītajiem VK(b)P CK uzdevumiem un prasībām.

Mēs neesam vēl panākuši to, ka vadošie partijas un padomju darbinieki regulāri, ne retāk kā reizi mēnesī lasītu iedzīvotājiem politiskus referātus.

Daudzos rajonos politiskā aģitācija netiek pietiekami izmantota svarīgāko saimnieciski politisko uzdevumu veikšanai. Lauksaimniecības artelu vairākumā ražošanas brigādē nav vēl centrs politiskajam darbam ar kolchozniekiem.

Rūpniecības, celtniecības, transporta uzņēmumos politiskai aģitācijai bieži vien ir kampaņu raksturs, tā nav pietiekami saistīta ar uzņēmumu uzdevumiem cīņā par darba

disciplīnas nostiprināšanu, darba ražīguma celšanu, par jauno socialistiskās sacensības formu attīstību, par darba pirmrindnieku pieredzes propagandu, par visstingrāko ekonomijas režīmu. Sevišķi slikti noorganizēta aģitācijas darbs nakts maiņās. Partijas organizāciju pienākums likvidēt šos trūkumus un pastiprināt politiskā darba vadību mūsu uzdevumos un kolchozos.

Novārtā pamests darbs daudzās kultūras un izglītības iestādēs. Klubu vāji organizē politisko darbu, maz piedalās agronomiskajā un dabas zinātniskajā propagandā. Partijas komitejas nedara gandrīz nekā, lai noorganizētu regulāru darbu klubos un tautas namos. Latvijas K(b)P CK propagandas un aģitācijas nodaļa maz palīdz partijas rajonu komitejām izvērst dabas zinātnisko propagandu.

Uzdevums ir pacelt kultūras un izglītības iestāžu darbu līdz tam izvirzīto uzdevumu līmenim, uzlabot darbaļaužu komunistisko audzināšanu.

Plašāk jāizmanto fiziskā kultūra un sports kā viens no svarīgākajiem darbaļaužu komunistiskās audzināšanas līdzekļiem.

Visu masu politiskais darbs jāvēlta tam, lai veiktu republikai izvirzītos saimnieciskos un politiskos uzdevumus, lai pirms termiņa izpildītu jauno piec gadu plānu.

Politiskās audzināšanas darba vispārējā sistēmā īpaša vieta ir darbam sieviešu vidū. Republikā paplašināties un nostiprināties sieviešu aktīvs. 48 procenti no visiem republikas aģitatoriem ir sievietes. Vairāk nekā 32 tūkstoši aktivistu strādā sieviešu padomēs. Uzdevums ir ievērojami uzlabot darbu sieviešu vidū. Visām partijas komiteju nodaļām un ne tikai nodaļām, kas vada darbu sieviešu vidū, ik dienas jānodarbojas ar sieviešu un it īpaši kolchoznieču politisko izglītību, jāiesaista viņas aktīvā ražošanas un sabiedriskajā darbā.

Republikas partijas organizācija nedaudz uzlabojusi mācību un audzināšanas darbu skolās. Atsevišķi skolotāji un skolotāju kolektīvi pagājušajā gadā ir strādājuši sekmīgāk. Tomēr republikas skolās nav vēl pabeigta valodu mācīšanās pārkārtošana uz J. V. Staļina ģenlālās mācības par valodniecību pamatiem, bioloģisko disciplīnu mācīšanas pārkārtošana uz Mičurina un Pavlova mācību pamata. Pilnīgi ne-

Turpinājums 5. lappusē

Meinhardt Rudzitis

Tautas mākslas skatei gatavojoties

Mūsu valstī māksla tiešām, var da vispilnīgākajā nozīmē, ir kļuvusi par visas tautas īpašumu, par pašu darbaļaužu loļojumu. Tāpēc arī katru gadu pieaug mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu skaits. Sogad mūsu republikā mākslinieciskās pašdarbības skates piedalījās 2924 kolektīvi ar 59.677 dalībniekiem. Kas ir par 564 kolektīviem ar 14.701 dalībnieku vairāk nekā pagājušajā gadā. Tāds pats pieaugums vērojams arī lietiskajā un tēlotāja mākslā.

Lai vēl augstāk paceltu padomju tautas lietisko un tēlotāju mākslu, Vissavienības Arod biedrību Centrālā Padome un PSRS Ministru Padomes Mākslas lietu komiteja š. g. martā pieņēma lēmumu par strādnieku, kalpotāju un viņu ģimenes locekļu Vissavienības lietiskās un tēlotāja mākslas skates sarīkošanu. Tūlīt pēc minētā lēmuma pieņemšanas fabrikā, rūpnīcā, iestādē, MTS un padomju saimniecību strādnieki un kalpotāji, kā arī viņu ģimenes locekļi sāka enerģiski gatavoties izstādei, radot jaunus, augstvērtīgus darbus.

Latvijas PSR lauku rajonos kopā ar rajonu un pilsētu mākslinieciskās pašdarbības skatēm vienlaicīgi notika arī lietiskās un tēlotāja mākslas izstādes, kurās piedalījās 1760 autori ar 6499 darbiem. Pašreiz sarīkotas vietējās izstādes Rīgas pilsētas rūpnīcās, fabrikās un iestādēs. No tām redzams, ka lietiskās un tēlotāja mākslas mākslinieciskās pašdarbības dalībnieki savus labākos darbus veltīja Ļepinam un Staļinam, tautu draudzībai, socialistiskā darba varoņiem — mūsu tautas labākajiem dēļiem un mēltām. Tekstilfabrikas «Sarkanā tekstilniece» skārdenīks b. Strunke no vara skārda pagatavojis lielu V. I. Ļeņina portretu, kuru skates komisija atzina par labāko starp visiem 313 darbiem, kuri bija izstādīti fabrikas lietiskās un tēlotāja mākslas skatē.

Notikušajās izstādēs fabrikās, rūpnīcās un iestādēs redzējām bagātīgu tautas mākslas izstrādājumu klāstu. «Juglas manufaktūra» izstādē piedalījās 152 autori ar 238 darbiem, «Rīgas manufaktūra» savus darbus izstādījuši 51 autors, «Sarkanās tekstilnieces» izstādē reprezentējās 83 dalībnieki ar 313 darbiem. Svarīgi atzīmēt, ka ar lietisko un tēlotāju mākslu nodarbojas visdažādāko profesiju darbinieki: inženieri, tehniki, meistari, brigadier, visdažādāko arodu strādnieki. Gandrīz vai katrā izstādē piedalījās gleznotāji, zīmētāji, kokgriezēji, vitražisti, metala kalēji, keramīki, veidotāji, audēji, izšuvējas, tamborētājas un citu nozaru pārstāvi.

Salīdzinot ar iepriekšajiem gadiem, ievērojami audzis mākslinieciskās pašdarbības lietiskās un tēlotāja mākslas idejiskais un meistariības līmenis.

Tai pašā laikā izstādes atklāja arī nopietnus trūkumus, kas traucē vēl plašāk izvērst tautas mākslu. Pirmais un svarīgākais trūkums ir tas, ka dažās vietās izstādes bija vāji organizētas. Piemēram, Preiļu rajons jau no seniem laikiem ir slavens ar saviem keramīkiem. Keramika māksla te pāriet no paaudzes uz paaudzi, un daudzi kolchoznieki var sacensties ar profesionālajiem māksliniekiem. Nerāugoties uz to, Preiļu rajona kultūras un izglītības iestāžu nodaļa nebija pārvērtusi par to, lai izstādē būtu pārstāvēti visi darbi. Arī Rīgā arod biedrību Republikaniskās komitejas, kā arī rūpnīcu un fabriku vietējās komitejas maz vērtības veltījušas organizatoriskajam darbam. Tāpēc arī tadā fabrikā kā «Parīzes Komuna» izstādē piedalījās tikai 14 autori, kas sastādā tikai 3 procentus no strādājošo skaita. Līdzīgs stāvoklis ir arī finieru fabrikā

«Furnieris», kur piedalījās tikai 5 autori.

Fabrikā «Boļševička» daudzas jaunās audējas kopmītnē darina dažādus rokdarbus un izsaka vēlēšanos, lai tiktu noorganizēts lietiskās mākslas pulciņš. Nav šaubu, ka šāds pulciņš daudzējādā ziņā celtu jauno audēju māksliniecisko gaumi, palīdzētu viņām dziļāk izprast socialistisko īstenību. Taču vadība nav neko darījusi, lai šādu pulciņu organizētu. Kad bija jāsarīko izstāde, tā pat šaubījās, vai varēs kaut ko labu sameklēt, bet izrādījās, ka uz izstādi jaunās strādnieces varēja atnest 153 darbus. Šo darbu skaits būtu bijis daudz lielāks, ar daudz augstāku idejiski māksliniecisko līmeni, ja vietējā komiteja un komjaunatnes organizācija būtu ieinteresējušas fabrikas strādniekus un veikušas izskaidrošanas darbu. Līdzīgs stāvoklis ir arī vairākās citās rūpnīcās.

Izstādes liecina arī, ka ir vēl daudz trūkumu tieši mākslinieciskā izpildījuma ziņā. Vēl nereti redzam, ka autors centies radīt jaunu darbu par padomju dzīves temtu, bet tā atrisināšanai izmantojis arhaiskus elementus, un tādējādi visam darbam ir vecuma piegarša. Šeit pirmkārt vainojama Latvijas Padomju mākslinieku savienība, kas ļoti maz darījusi, lai pienācīgi novērtētu agrāko mantojumu. Sevišķi tas attiecas uz ornamentiem. Bet ir pēdējais laiks ļoti nopietni apskatīt šīs problēmas, un, ja vajadzīgs, jānorganizē diskusija, kas palīdzētu ātrāk atrisināt daudzus jautājumus.

Nav šaubu, ka arī mūsu preseī ir lieli uzdevumi jaunu, labu tautas mākslas paraugu popularizēšanā. Piemēram, laiks arī Latvijas Valsts izdevniecībai atbilstēt uz darbaļaužu prasībām pēc jaunu ornamentu, jaunu zīmējumu albumiem, kurus varētu izmantot republikas lietiskās mākslas dalībnieki.

Pilnīgi nesaprotams ir princips, no kura vadās kombināta «Māksla» vadība, bieži vien laižot tirgū darbus, kas ir slikti paraugi mākslinieciskajai pašdarbībai. Te sastopam mākslinieciski veidotas kokgriezuma tīnīcas, kuras atgādina feudālā laikmeta zemnieku salmu būdīnas, vai arī dažādas kastītes ar spēļu kārsu attēliem, bet keramikas izstrādājumos nevaram atrast nevienu jaunu ornamentu. Bet tieši šim kombinātam vajadzētu kļūt par īstu jaunrades laboratoriju.

Savi pārmēti jāizsaka arī LPSR Zinātņu akadēmijas Folkloras un etnografijas institūtam. Ja institūts ir tiešām daudz darījis padomju folkloras popularizēšanā, atrisinājis vienu otru svarīgu problēmu, tad lietiskās tēlotāja mākslas nozarē tikpat kā nekas nav darīts. Arī Republikaniskais tautas mākslas nams par lietiskās mākslas problēmām vēl nav sarīkojis nevienu konferenci, kaut gan vajadzība pēc tādām ir ļoti liela.

Oktoīrī sāksies arod biedrību Republikanisko komiteju izstādes, kuras izvirzīs labākos darbus uz pilsētu izstādēm un noslēgsies novembrī ar republikanisko lietiskās un tēlotāja mākslas izstādi, kur labākos darbus izraudzīs uz Vissavienības izstādi Maskavā. Atlicis vēl nedaudz laika. Izstāžu sagatavošanā ļoti nopietni jāpiedalās māksliniekiem, jāsniedz vispusīga palīdzība pulciņiem un individuālajiem izpildītājiem, lai arī Padomju Latvijas darbaļaudis godam pārstāvētu mūsu republiku Vissavienības tautas talantu skatē. Izņemot partijas un valdības lielo gādību par mākslinieciskās pašdarbības tālāku attīstību, nesaudzīgi kritizējot trūkumus un kļūdas, panāksim jaunu, spēcīgu kāpinājumu tautas lietiskajā un tēlotāja mākslā.

Pa mūsu rakstu pēdām

«Ko iestudēt?»

Atbildot uz mūsu laikraksta š. g. 31. augusta numurā ievietoto rakstu «Ko iestudēt?», Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks V. Kalpiņš paskaidro:

Mākslas lietu pārvaldē no Republikaniskā Tautas mākslas nama savā laikā saņemti 6 viencēlieni, no kuriem 5 ar attiecīgām atsauksmēm nosūtīti tālāk Valsts izdevniecībai. Līdz šim vēl nav apspriests un tālāk virzīts Pīguļevska viencēlens «Dolaru demokratijā». Minētais darbs prasa nopietnu rediģēšanu.

Jautā, ka Mākslas lietu pārvaldē darba ar autoriem, apspriežot iesniegtos viencēlienus, nav bijusi pietiekami operatīva, ko turpmāk katrā ziņā novērsīsim.

Tomēr jāņem vērā, ka lugu apgādē pašdarbības kolektīvu vajadzībām viens no svarīgiem jautājumiem ir lugu iespiešana, kas līdz šim nav atrisināta. Tādēļ arī šodien stāvoklis ir tāds, ka pat tie skaitā nedaudzie viencēlieni, kuri atziti par pieņemamiem iestudēšanai, līdz pašdarbības kolektīviem tomēr nemonā.

Tā, piemēram, no Mākslas lietu pārvaldes un Rakstnieku Savienības 1952. g. organizētajā viencēlienu konkursā as'onomā premētām lugām līdz šim iespēja tikai viena (A. Kuljka «Zveja turpinās», žurnāla «Karogs» 8. numurā).

Konkursā bija iesniegti un tika apspriesti arī divi no jau minētajiem pieciem, savā laikā Valsts izdevniecībai nosūtītajiem viencēlieniem: «Bez maskas» un «Mazsvarīgā nozare». Abus šos viencēlienus konkursa komisija ieteica turpmākam darbam, un tie izsniegti atpakaļ autoriem pārstrādāšanai. Viencēlienu «Bez maskas» autors V. Rubens jau pārvēidojis sakšanā ar konkursa komisijas prasībām un pēc vērtējuma apspriešanas Republikaniskā Tautas mākslas nama literatūras sekcijā tas no jauna iesniegts Valsts izdevniecībai.

Uzskatām, ka mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem nebūs iespējams nodrošināt vienmēr jaunu repertuāru, kamēr Valsts izdevniecība neatrisinās jautājumu par viencēlienu un vairākcēlienu lugu iespiešanu pašdarbības vajadzībām.

Latvijas Valsts izdevniecības direktors P. Baugis raksta:

Rakstā «Ko iestudēt?», kas ievietots Jūsu laikrakstā šā gada 31. augustā, tā autori pareizi atzīmē, ka pašdarbības kolektīviem lielās grūtībās sagādā lugu izvele, jo to ir pārlicēģi maz. Autori arī ierosina kaut kādi pārkārtot lugu izdošanu.

Mēs pilnīgi piekritam tam, ka pašdarbības pulciņiem ir lielas grūtības repertuāra izvele, ka labu vairākcēlienu un arī viencēlienu lugu ir nepietiekami.

Bet paliek neatrisināts otrs jautājums: vai ir uzrakstītas labas idejiski un mākslinieciski augstvērtīgas lugas, kuras izdotot pašdarbības pulciņiem tiešām būtu palīdzēts?

Pašreiz Izdevniecībā ir iesūtīti pieci viencēlieni, no kuriem četri sakrasti par notikumiem ārzemēs — ASV, Anglijā, Francijā, Dienvidu Korejā. Šai tendencei — rakstīt par ārzemju tēmu, pamatā ir vēlēšanās iet pa mazāko grūtību ceļu, kas — tur jau konfliktē uz katra soļa, nem tik un raksti! Nevienam negrib apstrīdēt, ka ārzemju temati nebūtu vajadzīgi, bet, lai par tiem uzrakstītu, vajadzīgs ļoti rūpīgs darbs un iedziļināšanās aprakstāmajā jautājumā. Pretējā gadījumā, ka tas ir pārcēģis lūdzinās iznākt ļoti bālas, plakstiskas, tajās nav dzīvu cilvēku, un galu galā, ja tās izdos, maz būs tādu pašdarbības pulciņu, kas uzņems tās savā repertuārā.

Nodrošināt pašdarbības kolektīvus ar repertuāru, nenozīmē izdot lielos vaļrumos visu, kas uzrakstīts, bet gan tādas darbus, kas noteikti ieies repertuārā. Grāmatu tirdzniecības tīklā var iegādāties samērā daudz dažādu lugu, bet tas nemaz nenozīmē, ka repertuāra stāvoklis no tā uzlabojas. Savā laikā Republikaniskais tautas mākslas nams paverīja lugu un tās izplatīja, taču no tā bija maz labuma, gluži otrādi, tautas namu vadītāji nežināja, kā atkalies no sliktu lugu plūdiem. Tādā pirmās jautājums ir par dramatisko darbu kvalitātes uzlabošanu. Vadoties no šā uzdevuma, strādā arī Izdevniecība Taisnība, mēs maz spējam palīdzēt autoriem, mēs esam maz darījuši, lai leivirzītu viņu darbu pārēlās slīdēs. Šajā nozīmē mums vēl daudz jādarā.

Izdevniecības plānā 1953. gadā paredzēts izdot desmit viencēlienus, četras vairākcēlienu tulkotas lugas, kas piemērotas pašdarbības skatuvēm, un divas vairākcēlienu oriģināllugas. Sogad vēl izdosim vienu viencēlienu atsevišķā grāmatīnā. Divi viencēlieni būs ievietoti jauno autoru almanachā, kas iznāks sogad.

Krievu mākslas lepnums

Saruna ar Valsts Tretjakova galerijas direktoru PSRS Tautas mākslinieku B. Johansonu

27. septembrī pagāja 60 gadi kopš Tretjakova galerijas atklāšanas. Pirms 60 gadiem pazīstamais krievu mākslinieku gleznu kolekcionārs Pāvels Mičailovičs Tretjakovs nodeva savu gleznu krājumu Maskavas pilsētas īpašumā. Ārkārtīgi vērtīgajai gleznu kolekcijai, ko bija savācis P. M. Tretjakovs, pievienojās arī ārzemju meistaru gleznu krājums un neliela skulptūru kolekcija, kas piederēja viņa brālim S. M. Tretjakovam. Galeriju nosauca par «Pāveļa un Sergeja Tretjakovu Maskavas pilsētas galeriju» un par tās pārzini līdz mūža beigām iecēla Pāvelu Tretjakovu.

Veselus 40 gadus P. Tretjakovs bija veltījis krievu mākslinieku gleznu krāšanai. Šo krievu kultūrai tik svarīgo darbu viņš uzsāka 1856. gadā, iegādājoties krievu gleznotāja N. Sildera gleznu «Kārdinājums». Turpmākajos gados viņa kolekcijā viens pēc otra parādījās izcilāko Krievzemes gleznotāju labākie audekli, tai skaitā tādas tagad ļoti populāras gleznas kā Flavicka «Kņazene Tarakanova», Pukireva «Nevienlīdzīgās ļaunības», Savrasova «Kraukļi atldojuši», Ge «Pēteris I prafina careviču Alekseju Petroviču Pēterhofā», Kramskoja «Kristus tuksnest», Surikova «Strēlnieku goda rīts» un «Bajariete Morozova», Repina «Ivans Bargais un viņa dēls Ivans 1581. gada 16. novembrī», Viktora Vasnečova «Pēc Igora Svjatoslavoviča kaujas ar polovciešiem». Tretjakova kolekcijā ietilpa arī visa Vereščagina Turkestānas gleznu serijs un daudz citu izcilu Krievijas gleznotāju darbu.

1860. gadā P. Tretjakovs, krievu glezniecības dedzīgs cīnītājs un lielisks pazinējs, nolēmj radīt Krievijas glezniecības nacionālo galeriju. Viņš sapņoja par dzimtajai Maskavai un krievu tautai piederoša mākslas muzeja dibināšanu. Šai nolūka viņš iepirka Pēterpils un Maskavas mākslas izstādēs visas labākās gleznas. Jau 1872.—73. gadā maskaviši viņa namu sāka dēvēt par Tretjakova galeriju. Šais gados pašreizējais kolekcionārs uzcēla speciālas tēpas, lai varētu īsti izvietot sakrātās gleznas — gan žanra darbus, gan rakstnieku, zinātnes un mākslas darbinieku portretus, kuru skaits tai laikā pārsniedza 500. Septiņdesmito gadu beigās šis privātais krājums kļuva slavens kā visnozīmīgākais tēlotāja mākslas muzejs Krievijā.

«Uz Tretjakova galeriju es nācu labprāt, — 1887. gadā lielais krievu gleznotājs I. Repins rakstīja V. Stasovam. — Tā dziļi interesēja ar idejām, kas vadījušas autorus. Nekur, nevienā citā skolā mani tik nopietni neaizstāja katra gleznotāja domas.»

1898. gadā galerijas vidusdaļu pārbūvēja un pēc pazīstamā mākslinieka Viktora Vasnečova projekta izveidoja ēkas tagadējo fasādi.

Ar Lielo Oktobra socialistisko revolūciju Tretjakova galerijas vēsturē sākās jauns posms, galerija kļuva par krievu mākslas, centrālo valsts muzeju, visas tautas īpašumu.

1918. gada 3. jūnijā Padomju valdība izdeva dekretu par Tretjakova galerijas nacionalizāciju. V. I. Ļepina parakstītajā dekretā bija norādīts, ka galerijai saglabājams agrākais — Tretjakova galerijas nosaukums. Ar to tika parādīts gods tās dibinātājam.

Revolūcijas gados Tretjakova gale-

rija papildinās ar mākslas darbiem, kas iepriekš bija glabājušies valsts iestādēs, muizās, bagātnieku namos Galerija kļuva par visplašāko krievu glezniecības un skulptūras krātuvi, par vienu no vislielākajiem tēlotāja mākslas centriem visā pasaulē, par vienu no visvērtīgākajiem mūsdienu nacionālajiem muzejiem.

Pašlaik Tretjakova galerijā ir 52 zāles, kurās sakopots viss labākais, kas radījuši krievu mākslinieki, sākot ar senajām freskām, mozaikām, XI gadsimta ikonām. Daudzi pēdējos gados iegūtie galerijas eksponāti ir ar Staļina premiju apbalvoti darbi.

Krievu glezniecības seno paraugu vidū ir krievu glezniecības pamatlicēja Andreja Rublova (XIV gadsimts) slavenais darbs «Vasarsvētki», XVIII gadsimta izcilo portretistu F. Rokotova, D. Levicka, V. Borovikovska gleznas. Te redzami arī XIX gadsimta mākslinieku K. Brilova, Aleksandra Ivanova, O. Kiprenska, V. Tropiņina, I. Repina, V. Surikova, I. Levitana, A. Savrasova, I. Siškina, A. Kulndzi, V. Makovska, V. Serova, M. Vrubelja, K. Korovina un citu labākie darbi.

Mūsdienu padomju tēlotāja mākslai veltītajās zālēs pārstāvēta M. Nesterova, K. Juona, I. Grabara, V. Bjalnicaka-Birulas, A. Bakšejeva, A. Gerasimova, V. Jefanova, Kukrinskis, P. Končalovska, D. Smarinova daiļrade, I. Sadra, V. Muchinas un citu skulptūras.

Starp darbiem, kas Tretjakova galerijā savākti pēdējā laikā, ievērojama vietu ieņem audeklis, veltīts mūsu Dzimtenes Lielā Tēvijas kara notikumiem, padomju tautas varoņiem cīņā un darbam.

Lai raksturotu Tretjakova galerijas mākslas fondu bagātību un darbības plašo vērtību, minēšu dažus skaitļus: ja 1912. gadā galerijas 28 zālēs bija 4.000 gleznu, tad 1945. gadā muzeja rīcībā bija 52 zāles un 35.000 mākslas darbu. Pašlaik šis skaits jau pārsniedz 40.000. Tādas ir mākslas vērtības, kas savāktas mūsu galerijā.

Līdztekus šo darbu glabāšanai un eksponēšanai Tretjakova galerijas dalībnieku kolektīvs veic lielu izglītojošu darbu, popularizējot krievu tēlotāju mākslu. Labāko padomju glezniecības, tēlniecības un grafikas meistaru darbus ik gadus demonstrē Vissavienības mākslas izstādēs Tretjakova galerijā.

No gada gadā aug galerijas apmeklētāju skaits. Galerijas dibināšanas gadā to bija apmeklējuši 9.000 cilvēku, 1913. gadā — vairāk nekā 200.000, bet pēdējā laikā apmeklētāju skaits pārsniedz 800.000 cilvēku gadā. Piemēram, pagājušajā gadā galerijas eksponāta bija aplūkojuši 1.248.000 apmeklētāju. Galerijā allaž var sastapt ne tikai visu brīlīgo padomju tautu pārstāvjus, bet arī dažādu ārzemju viesus. Katrs cilvēks, iebrucis Maskavā, cenšas atnākt uz krievu mākslas bagātību slaveno krātuvi — Tretjakova galeriju.

Tretjakova galerijā savāktie darbi ir krievu mākslas lepnums. To reprodukcijas plaši pazīstamas ne tikai Padomju Savienībā, bet visā pasaulē.

Katrs padomju cilvēks — mūsu socialistiskās Dzimtenes patriots, iepazīnīs ar Tretjakova galerijas eksponātiem, izjūt lepnumu un apbrīnu par darbiem, ko radījuši lielās krievu tautas talantīgākie mākslinieki.

(No mūsu Maskavas korespondenta)

ŠONEDĒĻ

Sodien Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā V. Svaroga darbu izstādes apspriešana. Sākums plkst. 15.

o Konservatorijas zālē 1. kamer muzikas koncerts. Piedalās Nopelniem bagātais mākslinieks H. Brauns, L. Rubene un E. Bertovskis. Sākums plkst. 20.

29. septembrī «Cīņas» zālē pārrunu vakars. Tikšanās ar XV starptautisko olimpisko spēļu dalībniekiem. Rīgas apgabala Fiziskās kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja J. Kļaviņa un olimpisko spēļu dalībnieku — PSRS sporta meistara M. Valdmāņa un E. Pilāga runas. Poligrafiku centrālā kluba mākslinieciskās pašdarbības koncerts. Sākums plkst. 20.

1. oktobrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā tēlnieku sekcijas sa- nākums. Sākums plkst. 17.

2. oktobrī Dabas muzeja lektorijā, Kr. Barona ielā 4, pirmajā stāvā, Z. Valodas un literatūras institūts rīko Ed. Veldenbauma 65. dzimšanas dienai veltītu lekciju «Materiali par Ed. Veldenbaumu». Lektors filoloģijas zinātņu kandidāts A. Vilsons. Sākums plkst. 18.15.

3. oktobrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafiku sekcijas sa- nākums. Sākums plkst. 18.

4. oktobrī Mākslas darbinieku namā aktīva vakars, veltīts jaunās darba sezonas atklāšanai. S. Vochramejeva referats par padomju tautas gatavošanos VK(b)P XIX kongresam, PSRS Tautas mākslinieka, Staļina premijas laureata Ed. Smilģa referats par mākslas darbinieku aktīvajiem uzdevumiem, E. Klestrupes referats «Padomju aktiera morālā seja», koncerts. Sākums plkst. 20.30.

Tēlotāja mākslas pašdarbības izstāde VEF klubā

J. Krieviņa uzt.